

Grey Scale #13

A 1 2 3 4 5 6 M 8 9 10 11 12 13 14 15 B 17 18 19

JW
AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO WP
im. generała broni Karola Świerczewskiego

KATEDRA SZTUKI OPERACYJNEJ

JAWNE

Egz. Nr.....1

plk dr Wacław IZYDOREK

**OGÓLNE ZASADY OBRONY WOJSK
FRONTU I ARMII PRZED BRONIĄ
MASOWEGO RAŻENIA**

(Materiał szkoleniowy dla wykładowców i słuchaczy
III Kursu WL, PSOS i KPO)

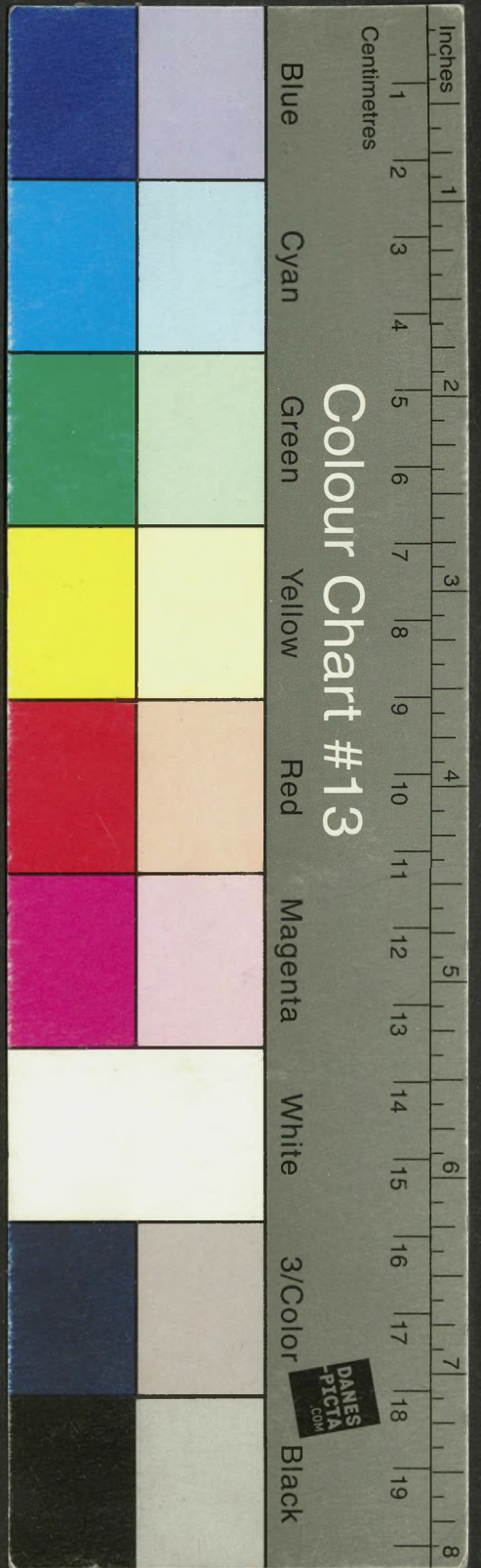
BIBLIOTEKA NACZNA ARS WP
Oddział Bibliotek Specjalnych

45182

10
WARSZAWA

LUTY

1974

25 26

87

HW

AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO WP
im. generała broni Karola Świerczewskiego

KATEDRA SZTUKI OPERACYJNEJ

JAWNE

Egz. Nr.....1

płk dr Wacław IZYDOREK

**OGÓLNE ZASADY OBRONY WOJSK
FRONTU I ARMII PRZED BRONIĄ
MASOWEGO RAŻENIA**

(Materiał szkoleniowy dla wykładowców i słuchaczy
III Kursu WL, PSOS i KPO)

BIBLIOTEKA NAUKOWA RSG WP
Katalogum Działu Zbiorów Specjalnych
nr. ewid. 45182

45182

10
WARSZAWA

LUTY

1974

25 26

87

KATEDRA SZTUKI OPERACYJNEJ

~~PRZEKLASYFIKOWANO~~

Protokół Nr 54305

~~WYKŁAD~~ **JAWNE**

~~_____~~
~~_____~~
Sgz.nr 1

~~PRZEKLASYFIKOWANO~~
Protokół Nr 12657

płk dr Wacław IZYDOREK

OGÓLNE ZASADY OBRONY WOJSK PRONTU I ARMII PRZED
BRONIĄ MASOWEGO RAŻENIA

/Materiał szkoleniowy dla wykładowców i słucha-
czy III Kursu WL, PSOS i KPO/

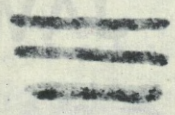

BIBLIOTEKA NACHOVA ASG WP
Archiwum Biła Złotków Specjalnych

Nr ewid.

~~_____~~
45182

WYWIAD

WYWIAD
Nr 31305

PRZEKŁADYFIKOWANO
Protokol Nr 12527

Temat: Ogólne zasady obrony wojsk frontu i armii przed bronią masowego rażenia.

- Cel: 1. Zapoznać oficerów z istotą, charakterem i zakresem przedsięwzięć obrony wojsk frontu i armii przed bronią masowego rażenia, stanowiącej jeden z podstawowych rodzajów zabezpieczenia operacyjnego działań wojsk.
2. Wprowadzić i zachęcić oficerów do samodzielnego studiowania literatury z zakresu obrony wojsk przed bronią masowego rażenia.

Zagadnienia:

1. Założenia wstępne.
2. Przewidywane zagrożenie wojsk bronią masowego rażenia.
3. Cel i zadania obrony wojsk frontu i armii przed bronią masowego rażenia.
 - 3.1. Rozpoznanie skażeń i zakażeń w pasie działań frontu /armii/.
 - 3.2. Prognozowanie skutków użycia broni masowego rażenia w pasie natarcia /obrony/ frontu /armii/.
 - 3.3. Powiadamianie wojsk frontu /armii/ i sąsiadów o zagrożeniu skażeniami oraz o powstałych skażeniach i zakażeniach.
 - 3.4. Rozsrodkowanie wojsk, obiektów tyłowych i lotnisk bazowania lotnictwa frontu /armii/ oraz okresowa zmiana miejsc ich rozmieszczenia, a także ich maskowanie.
 - 3.5. Pokonanie przez wojska frontu /armii/ stref skażeń i zakażeń oraz zapewnienie wojskom ochrony podczas działań w terenie skażonym i zakażonym.
 - 3.6. Przygotowanie dróg manewru i ewakuacji oraz inżynierska rozbudowa rejonów zajmowanych przez wojska.
 - 3.7. Kontrola napromienienia wojsk.
 - 3.8. Zabiegi sanitarno-higieniczne i profilaktyczne wojsk.
 - 3.9. Zaopatrywanie wojsk frontu /armii/ w środki do ochrony przed bronią masowego rażenia.
 - 3.10. Likwidacja skutków użycia broni masowego rażenia na wojska i obiekty tyłowe frontu /armii/.
4. Siły i środki wykorzystywane do obrony wojsk frontu /armii/ przed bronią masowego rażenia.

5. Właściwości pracy dowódcy i sztabu frontu /armii/ w zakresie obrony przed bronią masowego rażenia.
6. Wnioski końcowe.
7. Niezbędna bibliografia wskazana została w odnośnikach treści poszczególnych zagadnień.
8. Załączniki:
 - Nr 1 - Możliwości frontowej brygady chemicznej w zakresie zabiegów specjalnych.
 - Nr 2 - Możliwości pododdziałów powietrznego rozpoznania skażeń.
 - Nr 3 - Możliwości wojsk inżynieryjnych w zakresie likwidacji skutków użycia broni masowego rażenia.

1. Założenia wstępne

Ogólne założenia organizacji obrony przed bronią masowego rażenia wojsk i obiektów tyłowych zawarte są w wielu wydawnictwach^{1/}. W materiałach tych podany jest cel i zadania obrony przed bronią masowego rażenia oraz ogólne zasady realizacji tych zadań. Brak natomiast jest właściwości organizacji obrony przed bronią masowego rażenia występujących na poszczególnych szczeblach dowodzenia, a zwłaszcza na szczeblu frontu i armii.^{2/}

Obrona przed bronią masowego rażenia jest jednym z najbardziej istotnych rodzajów zabezpieczenia operacyjnego /bojowego/ działań wojsk. O jej wyjątkowym znaczeniu niejednokrotnie mówił Minister Obrony Narodowej w swoich wystąpieniach^{3/}, dyrektywach i rozkazach^{4/}, a w omówieniu ćwiczenia "LATO-74" mówiąc o likwidacji skutków uderzeń jądrowych wykonanych przez przeciwnika na wojska frontu między innymi stwierdził: "szczególne znaczenie tego pojęcia widzieć trzeba w jedności funkcji operacyjno-bojowej oraz awaryjno-ratowniczej. A więc z jednej strony w konsekwentnym dążeniu do zrealizowania głównego celu operacji, do odtworzenia naruszonego systemu dowodzenia, struktury organizacyjnej i żywotności wojsk, do zapewnienia ciągło-

- 1/ a/ Regulamin walki Sił Zbrojnych PRL /dywizja-pułk/, wyd. MON 1964 r., str. 66-75.
b/ Regulamin służby polowej sztabów, wyd. MON 1966 r., str. 76-78.
c/ Instrukcja o obronie wojsk przed bronią masowego rażenia, wyd. MON 1967 r.
- 2/ Wyjątek stanowi Zbiór Prac Akademii 1/55/, wyd. ASG, 1972 r. w którym omówione są problemy likwidacji skutków uderzeń broni masowego rażenia przez armię. Ponieważ likwidacja skutków uderzeń broni masowego rażenia jest tylko jednym z przedsięwzięć obrony przed bronią masowego rażenia, Zbiór Prac Akademii może być traktowany jako próba wycinkowego rozwiązania problemu.
- 3/ Wystąpienia na omówieniu ćwiczeń "LATO-71", "KRAJ-73", "LATO-74".
- 4/ Dyrektywa Ministra Obrony Narodowej o działalności sił zbrojnych na 1974 i 1975 r. oraz rozkaz szkoleniowy Ministra Obrony Narodowej na 1974 r.

ści uzupełnień i materiałowego zabezpieczenia, z drugiej zaś strony do aktywnego ratownictwa ludzi, masowego udzielania pomocy medycznej, organizacji zabiegów specjalnych oraz ewakuacji^{5/}.

Obrona przed bronią masowego rażenia frontu /armii/ stanowi złożony kompleks różnorodnych, operacyjno-taktycznych, organizacyjnych i technicznych przedsięwzięć, planowanych i wykonywanych na wszystkich szczeblach dowodzenia.

Powszechność i wielostronność obrony przed bronią masowego rażenia jako system sprawiają, że stwarza on warunki do uodpornienia w określonym stopniu wojsk frontu /armii/ wobec działania broni masowego rażenia.

Obronę przed bronią masowego rażenia planuje i organizuje się na każdym szczeblu dowodzenia w zakresie odpowiadającym wykonywanym zadaniom operacyjnym /bojowym/ oraz stosownie do posiadanych dla tego celu sił i środków.

Ażebym całość systemu obrony przed bronią masowego rażenia frontu /armii/ była skuteczna, należy ściśle przestrzegać podziału zadań tej obrony dla kolejnych szczebli dowodzenia oraz utrzymywania frontowych /armijnych/ odwodów zdolnych do szybkiej interwencji w krytycznym miejscu i czasie.

W operacji zaczepnej /obronnej/ frontu /armii/ wobec obrony przed bronią masowego rażenia wyłania się szereg wymagań, a w tym:

- zapewnienie sprawnego wejścia wojsk do bitwy w warunkach oddziaływania przez przeciwnika bronią jądrową, chemiczną i biologiczną;

5/ Omówienie ćwiczenia "LATO-74", wyd. MON, Sztab Gen. Warszawa, lipiec 1974 r., str. 41.

- umożliwienie zachowania ciągłości i zdecydowanego tempa na -
tarcia /trwałości obrony w operacji obronnej/ prowadzonych w
warunkach zniszczeń i skażeń występujących w pasie działań
frontu /armii/ oraz strat w jego stanie osobowym i sprzęcie;
- zapewnienie ciągłości wsparcia lotnictwa frontowego i manew-
ru lotniskowego w warunkach oddziaływania przez przeciwnika
bronią masowego rażenia na system lotniskowy armii lotniczej
i konieczność działania lotnictwa w strefach skażeń naziem -
nych i powietrznych;
- zapewnienie ciągłości pracy tyłów frontu /armii/, a zwłaszcza -
cza dostaw środków materiałowo-technicznych, w warunkach ude-
rzeń bronią masowego rażenia na obiekty i urządzenia tyłowe
oraz system komunikacyjny.

Wprawdzie obrona przed bronią masowego rażenia nie jest w stanie całkowicie zapobiec skutkom, jakie powoduje broń ją -
drowa, chemiczna i biologiczna, jednak może ona znacznie zmniej-
szyć rozmiary strat, umożliwić szybsze aniżeli u przeciwnika,
również obezwładnionego bronią masowego rażenia, przywrócenie
zdolności bojowej wojsk i sztabów, a tym samym uzyskanie prze-
wagi w sile uderzeniowej i w czasie, a więc czynników niezbęd-
nych dla osiągnięcia powodzenia.

W warunkach bowiem obustronnego użycia
"...broni masowego rażenia sukces odniesie ten,
kto uprzedzi przeciwnika w wykorzystaniu skutków
uderzeń, a więc ten, kto szybciej otrząśnie się
po napadzie jądrowym, przejmie inicjatywę - będzie
kontynuował walkę"^{6/}.

Na szczególną uwagę zasługuje problem utrzymania systemu
obrony przed bronią masowego rażenia frontu /armii/ w ciągłej
gotowości bez względu na to, że działania początkowo mogą być
prowadzone bez użycia broni jądrowej i taki stan może trwać
przez dłuższy okres. Ważne jest także, aby nie osłabiać czuj -

^{6/} Omówienie ćwiczenia "LATO-74" przeprowadzone przez członka
Biura Politycznego KC PZPR, Ministra Obrony Narodowej gen.
Wojciecha Jaruzelskiego. Omówienie ćwiczenia "LATO-74", wyd.
MON Sztab Gen. Warszawa - lipiec 1974 r., str. 41.

ności i gotowości do natychmiastowego uruchomienia zaplanowa-
nych i zorganizowanych przedsięwzięć obrony przed bronią maso-
wego rażenia w okresie najtrudniejszym jakim jest przejście do
działań z użyciem broni jądrowej^{7/}.

Rozmach i skala przedsięwzięć z zakresu organizacji obro-
ny przed bronią masowego rażenia frontu /armii/ powodują, że
problematyka rozstrzygana na tych szczeblach jest wyjątkowo
szeroka. Składa się na to wiele przyczyn, a w tym:

- konieczność brania pod uwagę bardzo dużego obszaru. Ocena
zagrożenia i wnioski do organizacji obrony przed bronią ma-
sowego rażenia na szczeblu frontu dotyczą działań na części
TDW mającej średnio powierzchnię 50 000-75 000 km² /szeroko-
ść pasa 300 do 350 km i głębokość 1000-1200 km/. Na śródo-
kowieuropejskim TDW będą to obszary zróżnicowane pod wzglę-
dem geograficznym, warunków klimatycznych struktury gospo-
darczo-administracyjnej i sieci komunikacyjnej. Na obszarach
tych będą działały ugrupowania operacyjno-strategiczne NATO
o różnym składzie organizacyjnym, i różniące się uzbrojeniem
i techniczno-operacyjnymi możliwościami stosowania broni ma-
sowego rażenia;
- w pasie działania frontu /armii/ na poszczególnych kierunkach
znajdą się również zróżnicowane pod względem ilościowym i
jakościowym ugrupowania wojsk przeciwnika. Różne będą więc
cele operacyjne i operacyjno-strategiczne realizowane na
tych kierunkach. Dlatego też zarówno ocena zagrożenia, jak i
decyzja do obrony przed bronią masowego rażenia winny uwzględ-
niać konkretne położenie i zadania zarówno frontu, jak i po-
szczególnych armii;
- obrona przed bronią masowego rażenia w skali frontu obejmuje
350-400 tys. ludzi, około 40 związków taktycznych ogólnowoj-
skowych, lotniczych, raketowych, artyleryjskich i innych
rodzajów wojsk, ponad 100 różnych oddziałów frontowych i ar-
mijnych, ponad 700 obiektów i instytucji tworzących tyły ope-

7/ płk doc.dr K. Nawrocki, "Problemy ochrony przed skażeniami i
wykorzystanie wojsk chemicznych w operacji zaczepnej armii
i frontu", wyd. ASG, Warszawa 1972 r., str.4.

racyjne. Ogółem front może mieć 120-170 wyrzutni raketowych, 6-8 tys. czołgów, 3-4 tys. dział i moździerzy, około 6 tys. transporterów opancerzonych oraz około 600 samolotów^{8/}. W stosunku do tej masy ludzi, uzbrojenia i środków materialnych istnieje konieczność zróżnicowania kryteriów sposobów zabezpieczenia przed bronią masowego rażenia oraz określenia sposobu oddziaływania siłami odwodowymi frontu i armii.

Uwzględniając przytoczone wymagania i warunki jakie należy uwzględnić podczas organizacji obrony przed bronią masowego rażenia można przyjąć, że obrona ta powinna zmierzać z jednej strony do uodpornienia wojsk i obiektów tyłowych frontu /armii/ na oddziaływanie broni masowego rażenia, z drugiej zaś stwarzać warunki do szybkiej likwidacji skutków uderzeń tą bronią przez przeciwnika.

Pytania:

1. Wskazać miejsce obrony przed bronią masowego rażenia w zabezpieczeniu operacyjnym /bojowym/ działań wojsk.
2. Scharakteryzować wymagania stawiane obronie przed bronią masowego rażenia wojsk frontu i armii.
3. Omówić wpływ czynników rozmachu operacji frontowej /armijnej/ na zakres przedsięwzięć obrony przed bronią masowego rażenia.

8/ Gen.bryg. Z. Jurewicz "Niektóre problemy operacji frontowej". Myśl Wojskowa - kwartalnik. Wyd. MON, str. 6.

2. Przewidywane zagrożenie wojsk bronią masowego rażenia

Obowiązująca w NATO strategia elastycznego reagowania dzieli wszystkie możliwe konflikty między państwami czy koalicjami państw na trzy rodzaje: wojnę zimną, ograniczoną i powszechną. W dwóch ostatnich rodzajach wojen z góry zakłada się wykorzystanie broni masowego rażenia. Może ona zostać użyta zarówno w wyniku eskalacji działań wojennych, jak i na skutek świadomego wywołania powszechnej wojny jądrowej, zapoczątkowanej zawczasu przygotowanym zaskakującym uderzeniem jądrowym.

W drugim wypadku wojnę zapoczątkuje globalne natarcie jądrowe, w trakcie którego zamierza się zniszczyć potencjał jądrowy przeciwnika, zakłócić kierowanie państwem i siłami zbrojnymi, zadać im maksymalne straty, udaremnić mobilizację i dalsze rozwijanie, zniszczyć podstawowe obiekty i zasoby wojenne.

W zasadzie równocześnie z globalnym zakłada się przeprowadzenie natarcia jądrowego na TDW. Może ono osiągnąć głębokość 1200 km i trwać 3-5 dni. Przewiduje się wykonanie trzech kolejnych potężnych uderzeń; w pierwszym z nich, najsilniejszym ma wziąć udział do 60% środków^{9/}.

Zasadniczymi obiektami zmasowanych uderzeń jądrowych mogą między innymi być: wojska raketowe frontu i armii, lotnictwo /zwłaszcza uderzeniowe/, drugie rzuty operacyjne i dywizje odwodowe, polowe bazy frontu i armii, obiekty komunikacyjne itp. Środki jądrowe mogą być również wykorzystane do utworzenia stref skażeń przede wszystkim wzdłuż szerokich przeszkód wodnych.

Natarcie jądrowe wywoła dla wojsk także skutki pośrednie. Obezwładnienie na przykład ośrodków gospodarczych może w istotny sposób utrudnić lub okresowo wręcz przerwać dowóz zaopatrzenia i sparaliżować system uzupełnień.

^{9/} Zasady użycia broni jądrowej w siłach zbrojnych NATO, Wyd. MON, Sztab Gen. Zarząd II, Warszawa 1972 r., str. 14.

Na pierwszą operację zaczepną początkowego okresu wojny grupa armii może otrzymać około 500-800 i więcej ładunków jądrowych. Z tej liczby około 20% ładunków przewiduje się zazwyczaj dla środków przenoszenia broni jądrowej wojsk lądowych wydzielonych do udziału w natarciu jądrowym, pozostałe 80% przeznacza się na wsparcie jądrowe. Armia polowa może otrzymać 300-400 i więcej ładunków, amerykański korpus armijny 120-150, brytyjski do 120 i zachodnioniemiecki 40-50 i więcej ładunków jądrowych^{10/}.

Należy sądzić, że wymienione środki przydzielanych ładunków mogą prawdopodobnie odnosić się tylko do pierwszej operacji i do związków operacyjnych działających na głównych kierunkach. Wojska prowadzące działania na kierunkach pomocniczych otrzymają raczej znacznie mniejsze przydziały.

Z przydzielonych ładunków armii polowej dużą część /40 - 70%/ będą stanowiły ładunki małej mocy /do 10 kt/; przydziela się je głównie korpusom armijnym i dywizjom.

Ilość uderzeń wykonanych w toku działań w pasie frontu zależy od wielu okoliczności. Z ćwiczeń przeprowadzanych w siłach zbrojnych NATO można wnioskować, że na każdą armię pierwszego rzutu nacierającą na kierunku nadmorskim przeciwnik może wykonać w ciągu 3 dni operacji 40-150 i więcej uderzeń jądrowych, z tego w pierwszym dniu 30-90 i więcej uderzeń różnej mocy.

W działaniach obronnych frontu ilość uderzeń na armie pierwszego rzutu może wzrosnąć.

Armia drugiego rzutu i dywizje odwodowe frontu będą w pierwszej kolejności obiektem oddziaływania grupy armii i armii polowej, a następnie dopiero korpusów armijnych. Na każdą dywizję armii drugiego rzutu i dywizję odwodową przeciwnik - jak wynika z ćwiczeń - może wykonać 7-9 uderzeń jądrowych. Mogą to być, w zależności od sytuacji, uderzenia powietrzne, jak również naziemne wykonane w celu stworzenia strefy zniszczeń i

10/ Tamże str. 28.

skażeń o znaczeniu operacyjnym. W wypadku zastosowania mniejszych ładunków ilość uderzeń wykonanych na związek taktyczny może poważnie wzrosnąć /12 i więcej/.

Na inne elementy ugrupowania wojsk frontu i armii, jak na przykład na brygadę raket operacyjno-taktycznych, połową techniczną bazę raketową, połową techniczną bazę raket przeciwlotniczych, połowe bazy frontu, stanowiska dowodzenia itp. mogą być wykonywane po 2-4 wybuchy jądrowe o różnej mocy.

Sytuację w pasie natarcia frontu /armii/ może skomplikować użycie min jądrowych. Przygotowywane od wielu lat w systemie zapór inżynieryjnych, tworzą odpowiednio urzutowane w terenie pasy składające się z odcinków i węzłów zapór. W każdym węźle może znajdować się 3-5 komór jądrowych /w wyjątkowych przypadkach więcej/. Największa ilość min jądrowych przewidywana jest w pasie przesłaniania.

Ogólną ilość rozpoznanych komór minowych na zachodnim TDW przedstawia tabela 1.

Tabela 1

Kierunek operacyjny	Szerokość kier. operac. /km/	Głęb. pasa komór min. na kierunku /km/	Ogólna ilość w pasie przygranicznym /szt/		W głębi kraju	
			węzłów	komór	węzłów	komór
1	2	3	4	5	6	7
Jutlandzki	70	60	63	204	55	276
Północno-nadmorski	60	60	22	132	17	236
Berlińsko-ruhrski	150	100	136	501	54	295
Drezdeńsko-frankfurcki	150	800	292	1035	10	41
Pilzneńsko-stuttgarcki	190	100	183	620	7	65
Razem:			596	2492	143	904

Ogółem: 739 węzłów, w tym 3306 komór minowych.

Skutki działania min jądrowych można porównać z naziemnymi wybuchami jądrowymi o mocy od 0,02 do 100 kt. Wysadzenie zapory z minami jądrowymi w momencie przekraczania jej przez wojska spowoduje straty w sile żywej i środkach bojowych. Miny jądrowe, mogą być też używane przez grupy dywersyjne do niszczenia odcinków dróg, mostów i innych obiektów^{11/}.

Oprócz broni jądrowej przeciwnik może zastosować środki chemiczne. Podstawowymi szczeblami stosującymi tę broń są korpus i dywizja.

Stosując środki trujące typu sarin, V_x i iperyt, amerykańska dywizja zmechanizowana, przy użyciu środków etatowych i czterech samolotów, może w ciągu godziny porazić cele na powierzchni $50 \text{ km}^2 / 5000 \text{ ha}$ ^{12/}.

Uderzenia środkami chemicznymi mogą być wykonywane na całą głębokość ugrupowania frontu i armii; ST typu sarin mogą być stosowane głównie na oddziały /związki/ pierwszorzutowe, zaś V_x i iperyt - na drugie rzuty i odwody.

Dużą uwagę w armiach NATO zwraca się również na zakładanie zapór inżynieryjno-chemicznych z wykorzystaniem kierowanych i niekierowanych fugasów chemicznych, wypełnionych iperytem oraz V_x .

Najbardziej masowego użycia broni chemicznej można oczekiwać podczas pierwszego zmasowanego uderzenia jądrowego, wprowadzania do bitwy drugiego rzutu operacyjnego wojsk i odpierania przeciwuuderzeń.

11/ Szczegółowe zasady wykorzystania min jądrowych zawarte są w wydawnictwie "Zasady użycia broni jądrowej w siłach zbrojnych NATO". Wyd. MON, Sztab Gen. Zarz. II, Warszawa 1972 r., str. 42-55.

12/ Możliwości użycia środków trujących przez wojska NATO przedstawione są w skrypcie: "Zasady stosowania broni chemicznej, biologicznej i środków zapalających przez wojska NATO", płk doc.dr inż. Kazimierz Nawrocki, ppłk dypl. Edmund Ambrożkiewicz, wyd. ASG, Warszawa, czerwiec 1974 r.

Pytania:

1. Omówić poglądy dowództwa NATO na użycie broni jądrowej w ewentualnej wojnie.
2. Podać możliwości użycia broni masowego rażenia przez przeciwnika na wojska frontu i armii nacierające na kierunku nadmorskim.
3. Omówić zasady wykorzystania min jądrowych przez wojska NATO.
4. Wymienić elementy ugrupowania operacyjnego frontu i armii najbardziej zagrożone bronią masowego rażenia.

3. Cel i zadania obrony wojsk frontu i armii przed bronią masowego rażenia

Obrona przed bronią masowego rażenia /OPBMR/, ma na celu zabezpieczenie wojsk i obiektów tyłowych frontu /armii/ przed porażeniem bronią jądrową, chemiczną i biologiczną oraz likwidacją skutków jej użycia.

Obrona przed bronią masowego rażenia frontu /armii/ obejmuje:

- rozpoznanie skażeń i zakażeń w pasie działań frontu /armii/;
- prognozowanie skutków użycia broni masowego rażenia w pasie natarcia /obrony/ frontu /armii/;
- powiadamianie wojsk frontu /armii/ i sąsiadów o zagrożeniu skażeniami oraz o powstałych skażeniach i zakażeniach;
- rozśrodkowanie wojsk, obiektów tyłowych i lotnisk bazowania lotnictwa frontu /armii/ oraz okresową zmianę miejsc ich rozmieszczenia, a także ich maskowanie;
- pokonanie przez wojska frontu /armii/ stref skażeń oraz zapewnienie wojskom ochrony podczas działań w terenie skażonym i zakażonym;
- przygotowanie dróg manewru i ewakuacji oraz inżynierska robota;
- budowa rejonów zajmowanych przez wojska;
- zabiegi sanitarno-higieniczne i profilaktyczne wojsk;
- zaopatrywanie wojsk frontu /armii/ w środki do ochrony przed bronią masowego rażenia;
- likwidacja skutków użycia broni masowego rażenia na wojska i obiekty tyłowe frontu /armii/.

3.1. Rozpoznanie skażeń i zakażeń w pasie działań frontu /armii/

Rozpoznanie skażeń i zakażeń jest podstawowym źródłem informacji o skażeniach i zakażeniach w rejonach rozmieszczenia wojsk i na kierunkach ich działania.

Organizatorami rozpoznania skażeń i zakażeń są sztaby ogólnowojskowe, bezpośrednio zaś kierowanie rozpoznaniem skażeń należy do zadań szefa wojsk chemicznych /szefa zabezpieczenia chemicznego/, a rozpoznaniem zakażeń - szefa służby zdrowia /lekarza weterynarii/.

Rozpoznanie odbywa się w systemie wykrywania skażeń. Prowadzą je:

- patrole powietrznego rozpoznania skażeń;
- posterunki i patrole rozpoznania skażeń wojsk chemicznych;
- obserwatorzy i posterunki obserwacyjne rodzajów wojsk i służb.

Zbieraniem i przetwarzaniem uzyskanych informacji zajmują się: w dowództwie frontu, dowództwach armii ogólnowojskowych i lotniczych oraz ogólnowojskowych związkach taktycznych - stacje obliczeniowo-analityczne skażeń, zaś w oddziałach ogólnowojskowych oraz związkach i oddziałach rodzajów wojsk - szefowie zabezpieczenia chemicznego.

Stacje te, na podstawie uzyskiwanych danych uogólniają wyniki rozpoznania, oceniają sytuację skażeń i opracowują prognozy oraz ustalają wynikające z niej wnioski dla działań wojsk, informują wreszcie podległe dowództwa i sąsiadów o sytuacji.

Na szczeblu frontu, naziemne rozpoznanie prowadzi się siłami batalionu rozpoznania skażeń, który organizuje 1-2 rejony obserwacji i wykrywania wybuchów jądrowych i skażeń łącznie na

obszarze 2000-5000 km².^{13/} W każdym rejonie działa jedna kompania rozpoznania skażeń. Kompania rozwija się plutonami, tworząc sieć posterunków. Posterunki działają na samochodach Gaz-69 RS w odstępach 12-14 km, z zadaniem ustalenia parametrów uderzeń jądrowych i chemicznych, wykrywania skażeń, podawania sygnału alarmu o skażeniach oraz prowadzenia rozpoznania skażeń w promieniu do 7 km. Wyniki obserwacji przekazywane są stacjom obliczeniowo-analitycznym przez radio.

Pozostałe pododdziały frontowego batalionu rozpoznania skażeń pozostawia się w dyspozycji /w odwodzie/ szefa wojsk chemicznych frontu. Mogą one być wykorzystane do: odtwarzania zniszczonych elementów rozpoznania skażeń frontu lub armii, prowadzenia rozpoznania w rejonach akcji ratowniczej, w opanowanych obiektach przeciwnika przewidzianych do wykorzystania itd.

W pasie działań /rejonie rozmieszczenia/ armii ogólnowojskowej naziemne rozpoznanie skażeń prowadzi się siłami kompanii rozpoznania skażeń armijnej brygady chemicznej. Siłami tej kompanii organizuje się rejon obserwacji i wykrywania wybuchów jądrowych i skażeń analogicznie jak na szczeblu frontu, a niekiedy 2-3 rejony /plutonami/, każdy o powierzchni 600-900 km².

W związkach i oddziałach rodzajów wojsk nie mających w swym składzie etatowych pododdziałów rozpoznania skażeń do wykrywania skażeń wykorzystuje się posterunki obserwacyjne i różnego rodzaju patrole.

Naziemne rozpoznanie skażeń w rejonach rozmieszczenia oddziałów armii lotniczej prowadzą etatowe drużyny rozpoznania skażeń pododdziałów zaopatrzenia.

Do prowadzenia obserwacji skażeń w dywizji /pułku/ wykorzystuje się:

13/ płk doc.dr inż. Kazimierz Nawrocki, "Problemy ochrony przed skażeniami i wykorzystanie wojsk chemicznych w operacji zaczepnej armii i frontu". Skrypt, wyd. ASG 1972 r., str.23.

- posterunki obserwacji skażeń w rejonach punktów dowodzenia dywizji /pułku/ siłami plutonów /drużyn/ rozpoznania skażeń;

- posterunki obserwacyjne w rejonach urządzeń tyłowych organizowane siłami przeszkolonego personelu poszczególnych składów i pododdziałów tyłowych;

- posterunki obserwacyjne batalionów /dywizjonów/ - ze składu osobowego tych pododdziałów.

W czasie marszu dywizji /pułku/ na czole kolumn marszowych przesuwają się patrole rozpoznania skażeń. Ustalają one obecność skażeń na kierunkach działań oddziałów /pododdziałów/, oznaczają granice skażeń, kierunki obejść lub przejść przez rejon skażone, skażone źródła wody oraz określają, kiedy można zdjąć środki indywidualnej ochrony przed skażeniami.

Niezależnie od zadań obserwacji skażeń, każdy posterunek i patrol obserwacji skażeń obowiązany jest prowadzić obserwację wybuchów jądrowych i ustalać: czas wybuchu, kierunek i odległość od punktu obserwacji do miejsca wybuchu, moc i rodzaj wybuchu. Informacje te przekazuje się bezpośrednio przełożonym, technicznymi środkami łączności.

Do powietrznego rozpoznania skażeń front i armia dysponują kluczem śmigłowców SM-2 /Mi-2/. Ponadto w DZ /DPanc/ można wykorzystać do tego celu śmigłowce z klucza łącznikowego dywizyjnej eskadry śmigłowców. Śmigłowce jako najoperatywniejszy środek rozpoznania skażeń zapewniają zebranie danych w krótkim czasie i ze znacznej części obszaru działania wojsk. Śmigłowce mogą być wykorzystane do: rozpoznania rzeczywistej konfiguracji obszarów skażonych; określenia najbezpieczniejszych dróg marszu przez strefę skażeń; kontroli mocy dawki w uprzednio rozpoznanych strefach skażeń.

Śmigłowce mogą rozpocząć rozpoznanie skażeń dopiero po opadnięciu pyłu promieniotwórczego, tzn. po minimum 1-2 godzinach od wybuchu jądrowego. Klucz śmigłowców Mi-2 może w ciągu godziny rozpoznać rejon o powierzchni 600 km² lub 300-360 km dróg.

Zebranie i opracowanie danych o uderzeniach bronią masowego rażenia w pasie działań frontu - w wypadku nie zakłóconego funkcjonowania łączności - może nastąpić najwcześniej po 60-90 minutach, natomiast o sytuacji skażeń - po 90-150 minutach od czasu wykonania uderzeń^{14/}.

Wstępne rozpoznanie zakażeń prowadzą wszystkie rodzaje rozpoznania ogólnowojskowego, rodzajów wojsk, służb, ponadto zakłady lecznicze służby zdrowia i weterynaryjnej frontu i armii.

Rodzaj użytej broni biologicznej oraz granice rejonów /ognisk/ zakażenia określają ruchome laboratoria sanitarno-epidemiologiczne batalionu przeciwepidemicznego frontu.

Wyniki rozpoznania naziemnego i powietrznego służą między innymi do prognozowania skażeń /zakażeń/.

Pytania:

1. Wyjaśnić kto i kiedy organizuje rozpoznanie skażeń i zakażeń.
2. Omówić system wykrywania skażeń.
3. Podać możliwości organizacji rozpoznania skażeń i zakażeń siłami i środkami frontu i armii.

3.2. Prognozowanie skutków użycia broni masowego rażenia w pasie natarcia /obrony/ frontu /armii/

Celem prognozowania jest:

- określenie prawdopodobnych strat w wojskach;
- dokonanie - stosownie do potrzeb - niezbędnych zmian w ugrupowaniu wojsk i udokładnienie ich zadań;
- orientacyjne określenie charakteru i zakresu prac związanych z likwidacją skutków użycia przez nieprzyjaciela broni masowego rażenia.

Podczas prognozowania określa się:

- granice stref porażen, skażeń promieniotwórczych oraz rejonu przewidywanych zniszczeń /zatopień, pożarów/;

14/ Tamże str. 24.

- rejony skażeń środkami trującymi oraz kierunek i głąb - bokość rozprzestrzeniania się skażonego powietrza;
- wielkość strat wojsk w rejonie porażenia.

Prognozowanie kompleksowe odbywa się w SOAS frontu, armii i dywizji. Sztaby pułków prognozują tylko skażenia chemiczne, promieniotwórcze zaś - w razie posiadania niezbędnych danych. Podstawą są informacje o współrzędnych i parametrach uderzeń BMR, średnich wiatrach oraz położeniu wojsk.

Dane o uderzeniach BMR czerpane są z jednolitego systemu wykrywania skażeń, zaś o warunkach atmosferycznych - od służby hydrologiczno-meteorologicznej. W razie potrzeby informacje o przyziemnych warunkach pogody mogą dostarczać pododdziały rozpoznania skażeń wojsk chemicznych. SOAS może wykorzystywać ponadto informacje o uderzeniach bronią masowego rażenia napływające do sztabów innymi kanałami - poza jednolitym systemem wykrywania skażeń, na przykład do szefostw rodzajów wojsk i służb. Podstawowym natomiast źródłem informacji o położeniu wojsk jest zarząd /oddział, wydział/ operacyjny sztabu.

Straty w strefach skażeń prognozuje się metodą dokładną lub przybliżoną - zależnie od wielkości skażonego obszaru.

W pierwszym wypadku straty oblicza się znając położenie wojsk i czas ich przebywania w strefie skażeń oraz współczynnik osłabienia mocy dawki za pomocą odpowiednich tabel. Drugi sposób nie wymaga wcześniejszego nanoszenia sytuacji skażeń i znajomości położenia wojsk w stosunku do stref. Polega on na obliczaniu strat ogólnych przez sumowanie prawdopodobnych strat spowodowanych poszczególnymi grupami wybuchów o jednakowej mocy.

Prognozowanie strat w rejonach wybuchów wymaga dokładnej znajomości ich parametrów i w związku z tym pełne obliczenia mogą być dokonywane na szczeblu związku taktycznego dla małej

ilości uderzeń. Na szczeblu operacyjnym tego rodzaju prognozowanie przeprowadza się w sposób uproszczony za pomocą zestawu tabel.

Prognozowaną sytuację strat i skażeń SOAS przekazuje szefowi wojsk chemicznych i sztabowi okresowo - po każdej serii uderzeń jądrowych.^{15/}

Pytania:

1. Scharakteryzować cel prognozowania.
 2. Podać zadania prognozowania.
 3. Wyjaśnić co stanowi potrzebę prognozowania.
 4. Omówić zasady prognozowania strat wśród ludzi.
- 3.3. Powiadamy wojsk frontu /armii/ i sąsiadów o zagrożeniu skażeniami oraz o powstałych skażeniach i zakażeniach

Powiadamy wojsk i obiektów tyłowych o skażeniach i zakażeniach organizuje się w celu wykonania we właściwym czasie przedsięwzięć ochronnych. Organizuje je sztab. Obejmuje ono informacje, uprzedzanie i alarmowanie.

Informacje o ogólnej sytuacji skażeń w pasie /rejonie/ działania związku operacyjnego i u sąsiadów przekazywane są stanowiskom dowodzenia podległych związków /oddziałów/ w sieci powiadamy o wybuchach jądrowych i skażeniach.

Uprzedzanie o zagrożeniu skażeniami konkretnego związku /oddziału/ odbywa się wówczas, gdy do momentu opadu pyłu promieniotwórczego pozostała co najmniej godzina czasu.

Alarmowanie w pododdziałach i obiektach odbywa się w razie bezpośredniego niebezpieczeństwa skażeń /zakażeń/.

Sygnaly uprzedzenia i alarmu przekazuje służba dyżurna poza wszelką kolejnością, wszystkimi aktualnie dostępnymi kanałami łączności. Sygnaly przekazywane technicznymi środkami łączności

15/ Obszerniej zagadnienie prognozowania i oceny skutków uderzeń broni masowego rażenia na szczeblu armii przedstawione jest w Zbiorze Prac Akademii 1/55/, wyd. ASG 1972 r.

ustala się jednolicie dla całego frontu, zaś dźwiękowe i świetlne - na szczeblu oddziału/pododdziału/.

W wypadku otrzymania sygnału uprzedzenia o zagrożeniu, indywidualne środki ochrony przygotowuje się do użycia /prze - nosi w położenie pogotowia/. Natomiast na sygnał alarmu żoł - nierze ukrywają się i uszczelniają pomieszczenia /wozy bojowe/, a przebywający na otwartej przestrzeni zakładają indywidual - ne środki ochronne.

Pytania:

1. Omówić zasady powiadamiania wojsk i obiektów tyłowych o skażeniach i zakażeniach.
2. Podać zasady działania wojsk po otrzymaniu sygnału uprze - dzenia o zagrożeniu skażeniami i sygnału alarmu.
- 3.4. Rozsrodkowanie wojsk, obiektów tyłowych i lotnisk bazowa - nia lotnictwa frontu /armii/ oraz okresowa zmiana miejsc ich rozmieszczenia, a także ich maskowanie

Ważnym czynnikiem zmniejszającym wrażliwość na uderzenia broni masowego rażenia nieprzyjaciela jest rozsrodkowanie wojsk.

Powinno ono wykluczyć jednoczesne porażenie dwóch związków taktycznych, oddziałów lub podod - działów jednym uderzeniem jądrowym o mocy wystar - czającej dla zniszczenia każdego z nich oddziel - nie. Za takie przyjmuje się: dla związków takty - cznych uderzenia dużej mocy, oddziałów - śred - niej mocy, pododdziałów - małej mocy.

Rozsrodkowanie wojsk osiąga się między innymi przez:

- wyznaczenie związkom, oddziałom i pododdziałom odpowie - dnie szerokich pasów /rejonów/ działań;
- rozmieszczenie odwodów i innych elementów ugrupowania na odpowiednich głębokościach i obszarach;
- stosowanie odpowiednich odstępów pomiędzy związkami /od - działami, pododdziałami/ w ugrupowaniu operacyjnym i bojowym wojsk.

Dla związków operacyjnych /taktycznych/ stosuje się zwykle następujące pasy działań:^{16/}

Związek	Szerokość pasa	
	natarcie /km/	obrona /km/
front	300-350	300-350 i więcej
armia	60-100	100-150
dywizja	15-20	do 30

Pułk zmechanizowany /czołgów/ z reguły naciera w pasie /broni rejonu/ szerokości około 10 km, batalion zaś - do 5 km.

W wypadku przechodzenia do natarcia z rejonu wyjściowego położonego w głębi, rejon ten wyznacza się w takiej odległości od nieprzyjaciela, aby wojska znajdowały się poza zasięgiem jego rakiet taktycznych, ognia artylerii dalekosiężnej i naziemnych środków rozpoznania radiolokacyjnego, a jednocześnie traciły jak najmniej czasu na przejście do rubieży ataku. Zwykle jest to odległość rzędu 40-60 km od przedniego skraju obrony nieprzyjaciela.

Rejony rozmieszczenia wojsk wybiera się w terenie, który sprzyja organizacji obrony przed bronią masowego rażenia, ma naturalne warunki maskowania i zezwala na sprawny manewr.

Dla dywizji wielkości rejonu powinna wynosić 600-900 km², dla pułku zmechanizowanego /pcz/ około 100 km², batalionu 5-7 km², zaś kompanii - około 1 km². Odstępy między pułkami mogą wynosić 5-10 km, batalionami 3-5 km, kompaniami do 1,5 km.

^{16/} Tabela opracowana na podstawie wydawnictwa "Niektóre dane dotyczące organizacji wojsk, pojęć oraz norm operacyjno-taktycznych" płk dr T. Bentkowski, wyd. ASG, luty 1974 r.

Wozy bojowe /czołgi, transportery opancerzone/ i samo - chody rozmieszcza się zazwyczaj nie bliżej niż 25-50 m od drogi po obydwu jej stronach, zachowując odległość między pojazdami nie mniejszą niż 50 m. W ten sposób na 1 km drogi lub przesieki można rozmieścić około 40 wozów. Rozmieszczenie liniowe zapewnia lepszą ochronę wojsk przed skutkami uderzeń jądrowych, ponieważ zmniejsza skutki uderzeń przynajmniej 1,5-krotnie oraz zapewnia dogodne i szybkie wyjście na drogi marszu.

Odległość między sąsiednimi drogami przemarszu wojsk powinna wynosić co najmniej 3-5 km.

Dla przełamania obrony nieprzyjaciela, zazwyczaj trzeba na wąskim froncie skupić dużą ilość wojsk i sprzętu, co stanowi opłaczalne cele dla uderzeń jądrowych. Dlatego należy dążyć, aby czas, w którym siły i środki frontu są skoncentrowane na niewielkiej przestrzeni, był jak najkrótszy. Po dokonaniu przełamania należy wojska niezwłocznie ponownie rozśrodkować. Umiejętność stosowania tej zasady jest między innymi wskaźnikiem stopnia przygotowania wojsk do działań manewrowych /ruchowych/.

Okresową zmianę rejonów rozmieszczenia wojsk i obiektów frontu /armii/ stosuje się w celu uniknięcia uderzeń BMR.

Organizatorami okresowej zmiany rejonów zajmowanych przez podległe bezpośrednio związki i oddziały są sztaby frontu, armii i dywizji. Organizując te przedsięwzięcia należy określić rejonny zapasowy i sposób ich przygotowania, drogi marszu, kolejność i terminy przesunięcia wojsk, sztabów i obiektów tyłowych.

Orientacyjnie dla poszczególnych związków taktycznych i oddziałów tyłowych frontu i armii planuje się po 1-2 rejonny zapasowy. Wyznacza się je z dala od prawdopodobnych obiektów uderzeń bronią masowego rażenia przeciwnika z uwzględnieniem kierunków wiejących wiatrów i bezpiecznej odległości od rejonów możliwych pożarów i zatopień.

Rejonny zapasowy i drogi wyprowadzające do nich powinny być w miarę możliwości rozpoznane przez sztaby zainteresowanych jednostek. W miarę czasu i sił przygotowuje się je pod względem inżynierskim.

Zmianę zajmowanych rejonów należy stosować z reguły wówczas, gdy istnieje duże prawdopodobieństwo, że rozpoznanie nieprzyjaciela wykryło rejon rozmieszczenia związku /oddziału/, punktu dowodzenia lub obiektu tyłowego i że rejon ten będzie obiektem uderzenia bronią masowego rażenia.

Nie zawsze to jest wskazane, jeśli na przykład dotychczasowy rejon rozmieszczenia - w przeciwieństwie do nowego - jest dobrze rozbudowany pod względem inżynieryjnym. Zmianę rejonu należy przeprowadzać skrycie i w maksymalnie krótkim czasie, w miarę możliwości pod osłoną nocy i sprzyjających warunków atmosferycznych /przy niskim pułapie chmur/.

W opuszczonych rejonach organizuje się pozorowaną działalność wojsk.

Wykorzystanie właściwości ochronnych uzbrojenia i sprzętu, środków transportowych i terenu ma dla obrony przed BMR istotne znaczenie, poważnie zmniejszając zasięg rażącego działania wybuchu i obniżając skuteczność środków trujących oraz skażeń.

Właściwości ochronne terenu można ustalać studiując mapy, opisy wojskowo-geograficzne oraz z bezpośredniego rozpoznania. Najbardziej sprzyjają ochronie wojsk /punktów dowodzenia i obiektów tyłowych/ jary, wąwozy, masy leśne, wykopy przestrzenne oraz zabudowania murowane. Należy jednak pamiętać, że doliny i wąwozy biegnące prostopadle do kierunku rozchodzenia się fali uderzeniowej w wielu wypadkach zwiększają efekty jej działania. Należy również uwzględnić możliwości powstania porażeń pośrednich, spowodowanych obsuwaniem się słabych ścian oraz kamienistych stoków, jak również łamaniem i padaniem drzew w lesie.

Kolejnym ważnym przedsięwzięciem wykonywanym w zakresie OPBMR jest maskowanie.

Maskowanie ma na celu wprowadzenie przeciwnika w błąd, co do rozmieszczenia wojsk i zamiaru ich użycia.

Organizując maskowanie operacyjne sztab frontu /armii/ ustala:

- zamiar, cele i zadania maskowania w poszczególnych etapach operacji;
- zasadnicze przedsięwzięcie z zakresu pozorowania i dezinformowania oraz sposoby ich realizacji;
- niezbędną ilość sił i środków oraz zasady dowodzenia nimi;
- powiązanie czynności pozornych z faktycznymi ruchami wojsk;
- terminy wykonania zaplanowanych zadań;
- siły i środki oraz terminy i sposoby kontroli wykonania zadań maskowania operacyjnego^{17/}.

Zaplanowane przedsięwzięcia powinny: wprowadzać przeciwnika w błąd co do zamiaru użycia wojsk frontu, a szczególnie czasu rozpoczęcia operacji i kierunku głównego uderzenia /rejonu głównego wysiłku obrony/; ukryć elementy ugrupowania operacyjnego i stopień ich gotowości bojowej oraz przedsięwzięcia przygotowawcze do wykonywania uderzeń jądrowych.^{18/}

Zadania powyższe realizuje się sposobem ukrycia, pozoracji, działań demonstracyjnych i dezinformacji..

Ukrycie polega na usunięciu lub zmniejszeniu oznak demaskujących. Sprzyja temu sprawna organizacja oraz ciągłe i umiejętne prowadzenie wszystkich rodzajów maskowania, przestrzeganie dyscypliny, rozśrodkowanie wojsk, bezwzględne przestrzeganie tajemnicy oraz skryte dowodzenie wojskami.

17/ Regulamin służby polowej sztabów, wyd. MON, 1966 r., str.82

18/ płk prof.dr K. Nożko, "Maskowanie operacyjne", wyd. ASG, 1974 r.

Pozorowanie polega na rozbudowie pozornych obiektów i przedstawianiu fałszywej sytuacji drogą stworzenia zasadniczych oznak demaskujących, charakterystycznych dla tych obiektów.

Działania demonstracyjne obejmują przeprowadzenie umownych działań przez specjalnie do tego celu wydzielone siły i środki.

Dezinformacja z kolei polega na dostarczeniu nieprzyjacielowi, różnymi sposobami i środkami, fałszywych danych o zamiarze dowódcy, ugrupowaniu operacyjnym, organizacji wojsk, uzbrojeniu i sprzęcie itp. Muszą być one tak opracowane i przekazane, aby miały pozory wszelkiego prawdopodobieństwa.

Maskowanie bezpośrednio organizowane na szczeblu związków taktycznych, oddziałów i pododdziałów polega na:

- upodobnieniu ludzi i techniki wojskowej do otaczającego terenu;
- maskowaniu dźwiękowym i świetlnym;
- wykonywaniu obiektów pozornych;
- deformowaniu obiektów;
- przestrzeganiu przez wojska zasad maskowania i zachowania tajemnicy wojskowej.

Do tego celu wykorzystuje się naturalne warunki miejscowe oraz środki techniczne i chemiczne, np. siatki maskujące, maskowanie kamuflażowe, zasłony dymne, materiały podręczne itp.

Maskowanie bezpośrednio obowiązuje ciągle, w każdej sytuacji i każdych warunkach terenowych. Kontrolę tego maskowania organizuje szef sztabu związku /oddziału/.

Wykonanie we froncie /armii/ zespołu przedsięwzięć maskujących stwarza możliwości rozproszenia wysiłku rozpoznania nieprzyjaciela i jego środków rażenia.

Pytania:

1. Określić wymagania stawiane rozśrodkowaniu wojsk.
2. Scharakteryzować możliwości rozśrodkowania wojsk frontu i armii w operacji zaczepnej i obronnej.
3. Naświetlić zasady okresowej zmiany rejonów rozmieszczenia wojsk i obiektów tyłowych.
4. Omówić cel i zadania maskowania operacyjnego.

3.5. Pokonanie przez wojska frontu /armii/ stref skażeń oraz zapewnienie wojskom ochrony podczas działań w terenie skażonym i zakażonym

W czasie prowadzenia działań z użyciem BMR całkowite unięczenie napromienienia jest bardzo mało prawdopodobne.

Utrzymanie stopnia napromienienia wojsk na najniższym poziomie /najmniejszych strat/ jest więc jednym z najważniejszych zadań dowództw i sztabów w zakresie obrony przed BMR. Jest to problem złożony i wymagający skoordynowanego działania systemu wykrywania skażeń, prawidłowej kontroli napromienienia oraz prognozowania sytuacji skażeń i ich skutków dla wojsk.

Organizując działania wojsk w rejonach skażonych sztaby związków operacyjnych i taktycznych powinny:

- ustalać w zależności od konkretnej sytuacji celowość /niezbędność/ działania wojsk na określonych kierunkach w strefach skażeń oraz kierunki /rejon/ szczególnie niebezpieczne dla wojsk;

- wprowadzać zmiany do uprzednich decyzji i planów na przykład co do głębokości zadań, kierunków działań, ugrupowania operacyjnego i bojowego;

- ustalać kierunki i sposoby pokonywania przez wojska stref /rejonów/ skażeń oraz zasady prowadzenia zabiegów specjalnych.

Pokonywanie stref skażonych może odbywać się:

- "bez zatrzymania" - strefę skażeń przekracza się po wyznaczonych drogach bez zahamowania ruchu wojsk;

- "po odczekaniu" - ruch wojsk zatrzymuje się przed strefą do czasu spadku mocy dawki do granic umożliwiających pokonanie jej w korzystniejszych warunkach;

- "przez obejście" - obchodzi się strefę skażeń po drogach przebiegających przez obszary o małych mocach dawek;

- "w sposób kombinowany" - na przykład czołgi i transportery opancerzone przekraczają strefę na wprost "bez zatrzymania"

nia", a oddziały i pododdziały działające na samochodach i tyły "po odczekaniu" lub "przez obejście" niebezpiecznych obszarów;

- wykorzystując transport powietrzny.

Wybór sposobu pokonania terenu skażonego uzależniony jest od charakteru zadania i warunków sytuacji, a przede wszystkim czasu.

Pokonanie strefy skażeń bez zatrzymania się po wyznaczonych drogach w niektórych wypadkach może być celowe nawet wówczas, gdy moc dawki wyniesie dla oddziałów /pododdziałów/czołgów 200 R/h, a dla piechoty na transporterach 100 R/h. Głębokość strefy skażeń nie powinna jednak w tym wypadku przekraczać 30-50 km /1-2 godziny marszu/.

Zatrzymanie ruchu związków taktycznych /oddziałów/ przed strefą skażeń należy stosować w przypadku wysokich mocy dawek, dużej głębokości strefy oraz poważnych zniszczeń węzłów komunikacyjnych, mostów i przepraw. W takiej sytuacji może dojść do zatrzymania ruchu wojsk nawet na kilka godzin. Czas ten uwarunkowany jest tempem spadku mocy dawki do granic bezpiecznych lub dopuszczalnych oraz potrzebą odtworzenia komunikacji.

Obejście strefy skażeń po drogach przebiegających przez obszar o niskich mocach dawek uzasadnione jest zwykle wówczas, gdy zniszczenia na drogach planowanych uniemożliwiają ich wykorzystanie lub nawet utrzymanie wymaganego tempa marszu. Obejście strefy skażeń pociąga za sobą zawsze zwiększone zużycie czasu, paliwa, rezerwy wozów bojowych. Z tego względu często bardziej opłacalne jest odczekanie przed strefą skażeń do czasu spadku mocy dawki. Na przykład w ciągu pierwszej godziny po wybuchu moc dawki promieniowania wynosi 1000 R/h, to po 7 godzinach spadnie dziesięciokrotnie, czyli do 100 R/h.

W wypadku przekraczania strefy skażeń metodą kombinowaną "bez zatrzymania" powinny ją przede wszystkim pokonywać oddziały /pododdziały/ czołgów, których pancerny ma najwyższy współczynnik osłabiania mocy dawki /10/, następnie oddziały /pododdziały/ na transporterach i wreszcie na samochodach.

Należy podkreślić, że metoda kombinowanego przekraczania stref skażeń najczęściej pociąga za sobą konieczność rozbicia zwartych organizacyjnie jednostek.

Odrębny i trudniejszy problem stanowi ewentualność opadu pyłu promieniotwórczego na wojska będące w walce lub konieczność prowadzenia walki w rejonie skażonym.

W tych warunkach obok stosowania środków ochronnych i wykorzystania konfiguracji obszarów skażonych dla osiągnięcia celów walki /należy tak postępować, aby zmusić przeciwnika do pozostawania w obszarach najsilniej skażonych/ może również zajść konieczność wyjścia z walki i wycofania wojsk w rejonny względnie bezpieczne. Decyzję o wyjściu z walki i wycofaniu wojsk w sile dywizji może podejmować tylko dowódca armii lub jego przełożeni.

Pytania:

1. Wymienić sposoby pokonywania stref skażonych.
2. Wyjaśnić od jakich czynników uzależniony jest wybór sposobu pokonania stref skażonych.
3. Podać warunki w jakich stosowane są poszczególne sposoby pokonywania stref skażonych.
- 3.6. Przygotowanie dróg manewru i ewakuacji oraz inżynierska rozbudowa rejonów zajmowanych przez wojska

Przygotowanie dróg manewru dla wyprowadzenia wojsk z rejonów skażeń, zniszczeń i pożarów oraz obejść może mieć często wielkie znaczenie dla zmniejszenia skutków uderzeń BMR.

Do manewru wykorzystuje się przede wszystkim istniejącą sieć dróg /zapasowe frontowe i armijne drogi samochodowe, zapasowe drogi dowozu i ewakuacji itp/, a w razie konieczności wyznacza się drogi dodatkowe.

Do przygotowania dróg wykorzystuje się siły i środki wojsk inżynieryjnych, komunikacji wojskowej frontu oraz jednostki OTK /na obszarze kraju/.

Inżynieryjna rozbudowa rejonów zajmowanych przez wojska ma między innymi na celu stworzenie jak najlepszych warunków ochrony ludzi i techniki przed bronią masowego rażenia.

Rozbudowane pod względem inżynieryjnym umocnienia polowe - zależnie od konkretnych warunków terenowych, czasu i sposobu wykonania prac ziemnych itp. - zmniejszają od 2-3 do 25 razy powierzchnię rażenia bronią jądrową ludzi i sprzętu bojowego oraz 40 do 3000 razy dawkę promieniowania przenikliwego. Wykorzystując naturalne ukrycia terenowe i obiekty fortyfikacyjne w warunkach użycia broni jądrowej ponosi się straty przeciętnie 10-krotnie mniejsze niż w terenie otwartym.^{19/} Rozbudowa inżynieryjna terenu jest więc obowiązkiem nawet jeżeli wojska zatrzymują się na krótki okres.

Planując inżynieryjną rozbudowę rejonów należy przede wszystkim przewidzieć:

- przygotowanie stanowisk ogniowych i startowych;
- wykonanie ukryć dla ludzi, sprzętu i środków materiałowych;
- przygotowanie dróg;
- rozbudowę punktów dowodzenia;
- urządzenie punktów wodnych;
- wykonanie inżynieryjnych prac maskujących.

Krótki czas, jakim zwykle wojska będą dysponowały na prace inżynieryjne, stwarza konieczność maksymalnego wykorzystania naturalnych właściwości terenu i wykonywania zadań w odpowiedniej kolejności.

Możliwości wykonania prac inżynieryjnych przez wojska uzależnione są między innymi od posiadanych sił, środków i

19/ Gen.bryg.mgr inż. Cz.Piotrowski "Zabezpieczenie inżynieryjne - ryjne operacji zaczepnej armii"/cz.I/. Myśl Wojskowa nr 3 - kwartalnik, wyd. MON, Warszawa 1973 r., str. 65.

czasu. Orientacyjnie przyjmuje się, że przy odpowiednim zorganizowaniu prac i maksymalnym zużyciu sił i środków efekty będą następujące: w ciągu 4-5 godzin - można wykonać obiekty zapewniające dwukrotne zmniejszenie możliwych strat; w ciągu 1-1,5 dnia można zapewnić 4-5 krotne zmniejszenie strat; prace realizowane w ciągu następnych 2-3 dni /różnego typu schrony i ukrycia/ zdolne są obniżyć straty nawet 10-krotnie.^{20/}

Pytania:

1. Wykazać wpływ inżynierskiej rozbudowy rejonów zajmowanych przez wojska frontu /armii/ i obiekty tyłowe na ochronę ludzi i techniki przed bronią masowego rażenia.
2. Wymienić zadania inżynierskiej rozbudowy rejonów zajmowanych przez wojska frontu /armii/.
3. Scharakteryzować możliwości wykonania prac inżynierskich przez wojska frontu /armii/.

3.7. Kontrola napromienienia wojsk

W warunkach masowego użycia broni jądrowej, skażenia promieniotwórcze powietrza i terenu mogą spowodować masową utratę zdolności bojowej wojsk. Istnieje więc potrzeba stałej znajomości aktualnego napromienienia wojsk, co można osiągnąć jedynie w warunkach systematycznej kontroli.

Kontrola napromienienia jest przedsięwzięciem stałym. Jej organizatorem jest sztab związku /oddziału/, który:

- prowadzi ewidencję napromienienia wojsk;
- sprawdza organizację kontroli napromienienia w podległych oddziałach;
- zbiera i ocenia dane o sumarycznych dawkach napromienienia wojsk;
- ocenia realną zdolność bojową wojsk i określa sposób dalszego wykorzystania napromienionych oddziałów;
- organizuje uzupełnianie wojsk.

20/ Gen.bryg. Cz. Piotrowski "Zabezpieczenie inżynierskie operacji zaczepnej frontu". Wyd. MON, Szef.Wojsk Inż., Warszawa 1972 r.

Ewidencję napromienienia wojsk prowadzą komórki organizacji i uzupełnień w jednostkach dwa szczeble dowodzenia w dół^{21/}. Dzięki temu sztab frontu powinien dysponować danymi o każdej dywizji i samodzielnej jednostce frontowej, sztab armii - o każdym pułku i jednostkach armijnych, sztab dywizji - o każdym batalionie i samodzielnej kompanii, zaś sztab pułku - o każdej kompanii i samodzielnym plutonie.

Ocenę stanu napromienienia wojsk przeprowadzają na podstawie otrzymanych meldunków bojowych komórki organizacyjne. One też odpowiadają za uwzględnianie sytuacji w tej dziedzinie w planach dalszych działań.

Uogólnione dane stanu napromienienia wojsk, sztaby przedstawiają codziennie w sprawozdaniach i meldunkach operacyjnych /bojowych/ do nadrzędnego sztabu podając stan napromienienia każdego związku i oddziału /pododdziału/ oraz indywidualnie oficerów na stanowiskach dowódczych. O wypadku jednorazowego napromienienia żołnierzy dawką ponad 100 rentgenów - sztab melduje poza wszelką kolejnością^{22/}.

Szef wojsk chemicznych /zabezpieczenia chemicznego/ odpowiada za materiałowe i techniczne zabezpieczenie kontroli napromienienia oraz uczestniczy w ocenie zdolności bojowej wojsk. Podległe mu szefostwo organizuje zaopatrywanie jednostek w środki pomiarów promieniowania, zapewnia właściwe odczytywanie wskazań dozymetrów, powtórne ich zakładowanie i naprawę.

Przy obliczaniu liczby dozymetrów potrzebnych wojskom należy kierować się następującymi zasadami:

21/ płk doc.dr inż. K. Nawrocki, "Problemy ochrony przed skażeniami i wykorzystanie wojsk chemicznych w operacji zaczepnej armii i frontu", Wyd. ASG, Warszawa 1972 r. str. 29.

22/ Tamże

a/ w jednostkach liniowych dozymetry otrzymują:

- wszyscy oficerowie;
- każda drużyna, załoga czołgu i obsługa działa - po dwa przyrządy;

b/ w jednostkach tyłowych dozymetry otrzymują:

- wszyscy oficerowie;
- wszyscy podoficerowie i szeregowcy jednostek samochodowo-transportowych, eksploatacyjno-drogowych i łączności;
- każda drużyna, obsługa, sekcja w pozostałych jednostkach tyłowych - po jednym przyrządzie.

Niezależnie od dozymetrów DKP-50, potrzebnych do określenia dawki promieniowania wszystkich żołnierzy wyposaża się w indywidualne dozymetry chemiczne.

Pytania:

1. Wymienić zadania sztabu frontu /armii/ w zakresie kontroli napromienienia.
2. Scharakteryzować zasady przeprowadzenia kontroli napromienienia wojsk przez sztab frontu /armii/.
3. Omówić rolę szefa wojsk chemicznych /zabezpieczenia chemicznego/ w zakresie kontroli napromienienia wojsk.

3.8. Zabiegi sanitarno-higieniczne i profilaktyczne wojsk

Do przedsięwzięć sanitarno-higienicznych i profilaktycznych zalicza się: utrzymanie porządku sanitarnego w rejonach zajmowanych przez wojska, ścisłe przestrzeganie higieny osobistej oraz użycia produktów żywnościowych i wody do picia. Realizuje się je pod kierownictwem i siłami służby zdrowia oraz służby żywnościowej.

W ramach przedsięwzięć sanitarno-higienicznych przeprowadza się stałą kontrolę lekarską żołnierzy, warunków żywienia i zaopatrywania w wodę oraz przestrzegania zasad higieny ogólnej i osobistej. Zwraca się przy tym szczególną uwagę na warunki pracy żołnierzy jednostek wojsk rakietowych i innych jednostek specjalnych, którzy

mają styczność z rakietowymi materiałami napędowymi, urządzeniami wydzielającymi szkodliwe dla zdrowia promieniowanie, urządzeniami do dezaktywacji, odkażania itp.

Dla utrzymania zadowalającego stanu sanitarno-epidemiologicznego wojsk, istotne znaczenie ma ponadto jakość obsługi kąpielowo-pralniczej, realizowanej przez służbę mundurową. Bardzo istotnymi są szczepienia ochronne. Rodzaj szczepień i termin ich przeprowadzenia ustala dowódca frontu, a w razie nagłej potrzeby - dowódca związku taktycznego na wniosek szefa służby zdrowia.

Przedsięwzięcia przeciwepidemiczne obejmują również rozpoznanie stanu sanitarno-epidemiologicznego obszaru działań wojsk i tyłów, wykrycie, izolację i hospitalizację zakażonych, kontrolę stanu sanitarno-epidemiologicznego żołnierzy przybywających jako uzupełnienie; nadzór epidemiologiczny nad jeńcami i ludnością miejscową oraz zaopatrywanie żołnierzy w indywidualne środki do odkażania wody.

Jedną z podstawowych zasad pracy środków przeciwepidemiologicznych jest skoordynowanie rozpoznania sanitarno-epidemiologicznego z realizacją niezwłocznej likwidacji stwierdzonych ognisk. W wypadku rozpoznania ogniska porażenia bronią biologiczną do rejonu tego skierowuje się ruchome laboratoria sanitarno-epidemiologiczne batalionu przeciwepidemicznego armii lub frontu, sprzęt kąpielowo-dezynfekcyjny, lekarzy specjalistów chorób zakaźnych oraz pododdziały przeznaczone do organizacji kwarantanny i izolacji. W ognisku porażenia prowadzi się obserwację i wzmocniony nadzór sanitarny, dąży do wczesnego wykrywania zachorowań, izoluje i hospitalizuje chorych, prowadzi specyficzne zabiegi profilaktyczne /np. szczepienia/, zwiększa nadzór nad żywnością, zaopatrywaniem w wodę i zakwaterowaniem wojsk, wprowadza surowy reżim zabiegów przeciwepidemiologicznych na etapach ewakuacji sanitarnej.

Aby zrealizować przedsięwzięcia przeciwepidemiczne, służbę zdrowia związków taktycznych wzmocnia się odpowiednimi środkami frontu i armii.

Pomyślna realizacja przedsięwzięć jest niemożliwa bez

czynnego udziału sztabów wszystkich szczebli. Jeżeli stwierdzono, że w recepturze zastosowanych przez przeciwnika środków biologicznych występują bakterie wywołujące szczególnie niebezpieczne choroby zarządza się kwarantannę tego związku taktycznego lub oddziału, który był obiektem napadu.

W wypadku zarządzenia kwarantanny dany związek taktyczny lub oddział skierowuje się do specjalnego rejonu izolacji. Skład osobowy jednostki rozśrodkowuje się małymi pododdziałkami. Zabrania się opuszczenia rejonu izolacji oraz wywożenia z izolowanej jednostki jakiegokolwiek sprzętu bez uprzedniej dokładnej dezynfekcji. Rejon izoluje się, wewnątrz zaś organizuje specjalną służbę porządkową. Zaopatrywanie jednostki w środki materiałowe /żywność, umundurowanie i inne/ dokonuje się wyłącznie przez specjalne punkty przekazywania.

Kwarantanna może być zarządzona i odwołana tylko na rozkaz dowódcy frontu lub armii.

Hospitalizację i leczenie chorych na szczególnie niebezpieczne choroby prowadzi się z reguły na miejscu, w bezpośrednim pobliżu ogniska porażenia. W tym celu do określonego rejonu skierowuje się szpital chorób zakaźnych.

W wypadku porażenia bronią biologiczną znacznych sił frontu lub armii, dla przyjmowania rannych i chorych ze związków taktycznych i oddziałów może być rozwinięte zgrupowanie szpitali. W tym wypadku sztab frontu /armii/ organozuje tak zwany specjalny kierunek ewakuacyjny.

Pytania:

1. Podać zasady organizacji przedsięwzięć sanitarno-higienicznych i profilaktycznych w wojskach frontu /armii/.
2. Omówić sposób przeprowadzania kwarantanny w wojskach frontu /armii/.

3.9. Zaopatrywanie wojsk frontu /armii/ w środki do ochrony przed bronią masowego rażenia

Jednym z przedsięwzięć zmniejszających skutki użycia BMR jest wyposażenie wojsk w środki ochrony przed tą bronią. Powszecznymi stosowanymi środkami są maski przeciwgazowe, środki ochrony skóry, sprzęt do rozpoznania skażeń, odkażalniki itp.

Organizacją zaopatrywania wojsk oraz dowozem środków ochrony kieruje kwatermistrz. Szef wojsk chemicznych /zabezpieczenia chemicznego/ jest natomiast dysponentem sprzętu chemicznego i ponosi odpowiedzialność za stan materiałowego zaopatrzenia w tego rodzaju sprzęt.

Zapasy środków odkażających i dezaktywacyjnych urzutowuje się następująco:

- w dywizjach - na 2 dni walki;
- w polowym składzie armii - na 2 dni walki;
- w wysuniętych frontowych składach chemicznych - na 3-4 dni walki;
- w tyłowym frontowym składzie sprzętu chemicznego - na 3-4 dni walki.

Razem zapasy frontu powinny zabezpieczyć prowadzenie działań w ciągu 10-13 dni.^{23/}

W końcu operacji dywizje powinny mieć zapasy zabezpieczające działania w ciągu 2 dni, armie - 2 dni, front- 4-6 dni.

Pytania:

1. Wyjaśnić rolę kwatermistrza i szefa wojsk chemicznych frontu /armii/ w zakresie zaopatrywania wojsk w środki ochrony wojsk przed bronią masowego rażenia.
2. Podać normy urzutowania zapasów środków odkażających i dezaktywacyjnych we froncie i armii.

3.10. Likwidacja skutków użycia broni masowego rażenia na wojska i obiekty tyłowe frontu /armii/

Likwidacja skutków użycia bronią masowego rażenia nie-

^{23/} Tamże, str. 36.

przyjaciela ma na celu ratownie ludzi i sprzętu oraz odtworzenie gotowości bojowej obezwładnionych wojsk i zapewnienie im warunków wykonywania zadań.

Likwidacja skutków użycia BMR obejmuje:

- Rozpoznanie ognisk porażenia;
- odtworzenie systemu dowodzenia;
- odtworzenie ugrupowania operacyjnego /bojowego/ wojsk;
- odtworzenie systemu ognia i zapór inżynieryjnych, umocnień fortyfikacyjnych oraz obiektów komunikacyjnych;
- uzupełnienie zniszczonych /skażonych/ zapasów;
- zabiegi sanitarne i specjalne;
- przedsięwzięcia ratowniczo-ewakuacyjne;
- odtworzenie struktury organizacyjnej obezwładnionego związku /oddziału/ lub sforsowanie oddziałów zbiorczych.

Wojska frontu /armii/ w chwili wykonania przez nieprzyjaciela uderzeń bronią masowego rażenia będą wykonywały określone zadania bojowe. Dążeniem dowódcy frontu /armii/ będzie wykonanie tych zadań w zmienionej sytuacji, co do której bezpośrednio po uderzeniach, dowództwo frontu /armii/ nie będzie miało pełnej orientacji.

Kontynuowanie dalszych działań, szczególnie zaczepnych, nawet ograniczonymi siłami i środkami jest konieczne, ponieważ uniemożliwia przeciwnikowi przyjęcie inicjatywy, a w razie silnego obezwładnienia jego wojsk pozwala nawet zrealizować planowe własne zadania bojowe^{24/}.

Likwidację skutków uderzeń bronią masowego rażenia należy zaczynać od wojsk, które mogą najszybciej odzyskać gotowość bojową i można będzie w najkrótszym czasie użyć je do walki. Tak więc na każdym szczeblu dowodzenia trzeba ustalić kolejność odtwarzania gotowości bojowej i stosownie do tego udzielać pomocy porażonym wojskom. Wydaje się, że część wojsk

24/ Płk prof.dr K. Nożko. "Likwidacja skutków uderzeń bronią masowego rażenia i odtwarzanie gotowości bojowej wojsk armii podczas prowadzenia operacji zaczepnej". Zbiór Prac Akademii 1/55/, wyd. ASG 1972 r.

tej pomocy nie otrzyma i będzie likwidowała skutki uderzeń bronią masowego rażenia własnymi siłami i środkami. Dotyczy to głównie tych wojsk, które nie będą brały w najbliższym czasie bezpośredniego udziału w bitwie /walce/.

Celem rozpoznania ognisk porażenia jest zebranie danych niezbędnych do podjęcia decyzji przez dowódcę frontu /armii/ w zakresie likwidacji skutków uderzeń. Wstępne cząstkowe dane można zazwyczaj uzyskać z meldunków podwładnych. Dla uzyskania pełniejszych danych sztab frontu /armii/ organizuje rozpoznanie własnymi siłami i środkami. W tym wypadku najszybciej uzyskuje się dane z rozpoznania powietrznego prowadzonego przez oficerskie patrole na śmigłowcach. Patrol powinien zapewnić szybką i całkowitą ocenę sytuacji w powstałym rejonie porażenia. W związku z tym celowe jest wyznaczanie w jego skład 1-2 oficerów ogólnowojskowych oraz przedstawicieli służby zdrowia i wojsk chemicznych, a w zależności od potrzeb i możliwości - oficerów innych rodzajów wojsk i służb.

Ilość patroli zależy od szczebla dowodzenia, realnych możliwości oraz ilości i wielkości rejonów porażenia. Orientacyjnie przyjmuje się, że do rozpoznania rejonu pojedynczego wybuchu jądrowego średniej mocy wystarcza 1 patrol, natomiast rejon kilku uderzeń wymaga niekiedy użycia 2-3 patroli.

Uzupełnieniem tego rodzaju rozpoznania mogą być patrole wysłane na transporterach opancerzonych lub czołgach.

Oficerskie patrole rozpoznawcze ustalają ogólną sytuację o ogniskach porażenia pod kątem realizacji przedsięwzięć z zakresu odtwarzania zdolności bojowej porażonych wojsk oraz prac ratowniczych i odbudowy zniszczonych obiektów.

Rozpoznanie prowadzone bezpośrednio po uderzeniach bronią masowego rażenia nie jest aktem jednorazowym. Wymagane jest jego kontynuowanie w celu aktualizowania danych, zwłaszcza w zakresie stopnia skażenia terenu, zatopień, pożarów. Sztab frontu /armii/ organizujący likwidację skutków uderzeń może ponadto uzyskiwać informacje od oddziałów i grup ratowniczo-ewakuacyjnych działających w rejonie porażenia oraz z rozpoznania rodzajów wojsk i służb.

Czas potrzebny na przeprowadzenie rozpoznania ognisk porażenia przez front /armię/ uzależniony jest od wielkości i charakteru ognisk porażenia, ilości sił i środków wyznaczonych do rozpoznania itp. Przyjmuje się, że sztab armii wykorzystując różne źródła rozpoznania może mieć po 3-4 godzinach od początku pierwszego zmasowanego uderzenia jądrowego nieprzyjaciela, dane dotyczące: liczby, miejsca, czasu i rodzaju wybuchów jądrowych w pasie działań armii^{25/}. Dane te umożliwiają przeprowadzenie wstępnego prognozowania sytuacji po uderzeniach jądrowych, pozwalającego na powzięcie decyzji o likwidacji skutków uderzeń jądrowych i ewentualnych działaniach bojowych niektórych związków taktycznych i oddziałów armii. Zakłada się przy tym, że w miarę napływu do sztabu armii danych o parametrach wybuchów jądrowych będzie sukcesywnie dokonywane prognozowanie sytuacji.

Odtworzenie systemu dowodzenia jest czynnością pierwszoplanową, ponieważ warunkuje odtworzenie gotowości bojowej obezwładnionego związku /oddziału/.

Zniszczenie lub obezwładnienie punktu dowodzenia może poważnie dezorganizować lub pozbawić niektóre szczeble dowodzenia możliwości kierowania wojskami.

W pierwszej kolejności należy dążyć do odtworzenia dowodzenia z elementami ugrupowania, które w danej sytuacji wykonują najważniejsze zadania. Zwykle będą to brygady rakiet operacyjno-taktycznych i dywizjony rakiet taktycznych, pierwszy rzut operacyjny frontu /armii/ oraz odwody /drugiego rzutu/ działające na głównym kierunku.

We froncie, w wypadku zniszczenia stanowiska dowodzenia, dowodzenie natychmiast przejmuje wysunięte stanowisko dowodzenia frontu, a w wypadku zniszczenia obydwu - tyłowe stanowisko dowodzenia. Możliwe są i inne sposoby odtwarzania dowodzenia na przykład przez pewien czas dowodzenie frontem może być realizowane ze stanowiska dowodzenia armii.

25/ Niektóre dane dotyczące organizacji wojsk, pojęć oraz norm operacyjno-taktycznych. Wyd. ASG, Warszawa 1974 r., str.30.

Najszybciej można odtworzyć dowództwo przez wprowadzenie na miejsce obezwładnionego - sztabu zapasowego, znajdującego się w dyspozycji wyższego dowództwa.

Jeżeli szczebel nadrzędny nie dysponuje tego rodzaju sztabem, wówczas dowództwo frontu może być odtworzone z ocalałych oficerów sztabu i szefostw rodzajów wojsk i służb, oficerów delegowanych ze Sztabu Generalnego oraz dowództw podległych armii.

Równocześnie z odtworzeniem dowództwa odtwarza się naruszony system łączności. W tym celu wykorzystuje się odwód sił i środków łączności oraz dokonuje manewru ocalałymi środkami, odtwarzając przede wszystkim najważniejsze relacje łączności dowodzenia i współdziałania. Szeroko stosuje się zestawienie połączeń okrężnych z wykorzystaniem ocalałych pomocniczych węzłów łączności.

Najszybciej można odtworzyć system łączności za pomocą radiowych środków łączności, a następnie radioliniowych, w relacji SD /WSD/ frontu - SD armii z tym, że najpierw organizuje się łączność z jednostkami wykonującymi główne zadania. W drugiej kolejności odtwarza się łączność za pomocą ruchomych środków łączności, a w trzeciej - przewodowych.

W niektórych sytuacjach można nawiązywać łączność w innej niż podana kolejności. I tak na przykład w wypadku dużych strat w środkach łączności początkowo trzeba będzie korzystać wyłącznie z ruchomych środków oraz kierunków okrężnych, nawet przez sąsiadów i na przykład z systemu łączności tyłów.

Z ruchomych środków łączności najbardziej manewrowym środkiem są śmigłowce.

Sposoby odtwarzania dowodzenia frontem przewiduje się z góry i czyni w tym kierunku odpowiednie przygotowanie.

W podobny sposób organizuje się odtwarzanie dowodzenia w armii.

Odtworzenie ugrupowania operacyjnego frontu /armii/ będzie szczególnie trudne w warunkach zmasowanego, a jednocześnie

skutecznego użycia broni masowego rażenia. W tej sytuacji w ugrupowaniu wojsk mogą powstać liczne luki, a poszczególne elementy ugrupowania operacyjnego utracą zdolność bojową całkowicie lub częściowo.

Przy odtwarzaniu ugrupowania operacyjnego frontu /armii/ bierze się pod uwagę przede wszystkim te elementy ugrupowania, które w danym okresie działań decydują o powodzeniu w bitwie /walce/.

W zależności od skutków uderzeń bronią masowego rażenia, odtworzenie ugrupowania operacyjnego realizuje się przez:

- przekazanie zadań zdolnym do ich wykonania innym elementom ugrupowania operacyjnego. Na przykład zadania obezwładnionego odwodu przeciwpancerneho frontu /armii/ może czasowo realizować oddział /pododdział/ czołgów z dywizji drugiego rzutu lub odwodu frontu /armii/;
- dokonanie przegrupowania sił i środków ze zmianą podporządkowania; na przykład wzmocnienie obezwładnionego związku siłami działającymi w składzie drugiego rzutu operacyjnego lub odwodu ogólnowojskowego frontu /armii/;
- utworzenie w miejsce obezwładnionego - nowego elementu ugrupowania operacyjnego na przykład w miejsce drugiego rzutu operacyjnego armii może być zorganizowany odwód ogólnowoj - skowy z jednostek ocalałych.

Do czasu wyjścia z walki lub odtwarzania zdolności bojowej obezwładnionego związku /oddziału/ dowódca frontu /armii/ może dokonać manewru ogniem lub sprzętem na zagrożony kierunek, przesunąć lub okresowo podporządkować podwładnemu swoje odwody, wzmocnić dodatkowymi siłami i środkami itp. Niekiedy w zależności od zaistniałej sytuacji może być podjęta decyzja o wcześniejszym wprowadzeniu do bitwy sił drugiego rzutu.

Przedsięwzięcia związane z odtwarzaniem ugrupowania operacyjnego muszą być realizowane szybko i zdecydowanie, ponieważ przeciwnik będzie dążył do maksymalnego wykorzystania skutków uderzeń.

Z odtworzeniem ugrupowania operacyjnego ściśle wiąże się

odtworzenie struktury organizacyjnej obezwładnionego związku /oddziału/ lub sformowanie oddziałów zbiorczych. Zakres realizacji tego przedsięwzięcia zależy od stopnia porażenia wojsk. W warunkach, gdy większość elementu ugrupowania danego szczebla dowodzenia zachowa zdolność bojową, celowe jest pozostawienie dotychczasowej struktury organizacyjnej. W wypadku gdy nie ma możliwości odtworzenia dotychczasowej struktury związku operacyjnego /taktycznego lub oddziału/ tworzy się oddziały zbiorcze.

Równocześnie z odtwarzaniem ugrupowania operacyjnego przeprowadza się niezbędne przedsięwzięcia w celu odtworzenia naruszonego systemu ognia i zapór.

System ognia odtwarza się przez manewr ogniem i sprzętem. Dążyć należy do zapewnienia niezbędnego wsparcia ogniowego przede wszystkim wojskom działającym na głównych kierunkach. Najszybciej na tych kierunkach może skoncentrować wysiłek lotnictwo frontu i armii. Na kierunki zagrożone front /armia wysuwa również odwody przeciwpancerne.

W miarę odtwarzania zdolności bojowej poszczególnych elementów ugrupowania operacyjnego /bojowego/ i podejmowania przez nie dalszych działań bojowych odtwarza się system ognia czołgów i broni piechoty. W razie potrzeby może być dokonana zmiana podporządkowania frontowych i armijnych jednostek artylerii w celu wzmocnienia /wsparcia ogniowego/ związków taktycznych wykonujących główne zadania.

System zapór inżynierskich zniszczonych w wyniku uderzeń jądrowych odtwarza się równoległe z odtwarzaniem ugrupowania operacyjnego i systemu ognia, uwzględniając możliwości wojsk inżynierskich frontu i armii.

Główną uwagę zwraca się na odtworzenie zapór minowych, najskuteczniej działających na przeciwnika przechodzącego do działań aktywnych. Podsta-

wowym sposobem ustawiania zapór będzie minowa-
nie manewrowe.

Front i armia swoje siły i środki inżynieryjne może wy-
korzystać zarówno do wzmocnienia związków taktycznych, jak i do
ustawienia zapór, zwłaszcza w głębi.

Oprócz zapór w pasie działania frontu /armii/ odtwarza
/odbudowuje/ się inne obiekty inżynieryjne, a szczególnie
punkty dowodzenia, stanowiska startowe, stanowiska ogniowe,
zniszczone odcinki dróg, przeprawy itp.

Bardzo istotnym przedsięwzięciem likwidacji skutków ude-
rzeń broni masowego rażenia jest również uzupełnienie znisz-
czonych /skażonych/zapasów. Zniszczenie bowiem niektórych ro-
dzajów zapasów może uniemożliwić wojskom przeprowadzenie ma-
naewru i skuteczne przeciwdziałanie na polu walki.

Dlatego bezwzględną zasadą powinno być utrzymywanie -
zwłaszcza na szczyblu frontu i armii - rezerwy środków mate-
riałowych dla pokrycia doraźnych, pilnych potrzeb.

Uzupełnienie środków materiałowych w celu od-
tworzenia zapasów wykonuje się stosownie do ogólnego
zamiaru bitwy /walki/ i odpowiednio do charak-
teru działań związku /oddziału/, ważności zadania
i kierunku działań.

Uzupełnienie środków materiałowych może być realizowane
przez przekazanie wojskom określonych zapasów z rezerwy wyż-
szego szczebla wraz z transportem lub w ramach dowozu planowa-
nego, z pominięciem zaopatrujących ogniw pośrednich. Może być
również stosowany, na rozkaz przełożonego - manewr zapasami
środków materiałowych wraz z transportem w układzie poziomym.

W procesie likwidacji skutków uderzeń broni masowego ra-
żenia i odtwarzania gotowości bojowej wojsk, gdy dowódz zaopa-
trywania transportem kołowym jest utrudniony lub wręcz niemoż-
liwy, szczególne znaczenie ma zaopatrywanie wojsk transportem
powietrznym. W armii śmigłowce można wykorzystać do przerzutu
najbardziej niezbędnych środków materiałowych do rejonów pora-
żeń, a w drodze powrotnej wykorzystać ten transport do baz

szpitalnych frontu. Zaopatrywanie i obsługa wojsk transportem powietrznym skraca czas zaopatrywania i ewakuacji 3-5 krotnie.^{26/}

Po wyjściu ze stref skażeń pewną część związków taktycznych i oddziałów frontu i armii trzeba będzie poddać zabiegom specjalnym i sanitarnym. Przy małym stopniu skażenia, które nieznacznie 1-2 krotnie przekracza normy dopuszczalne, związki taktyczne są w stanie przeprowadzić zabiegi we własnym zakresie wykorzystując zestawy samochodowe i czołgowe do dkażania i dezaktywacji /JZS, EZS, EZCz-54/55, EZCz-34/, instalacje specjalne plutonów chemicznych pz i pcz i kompanii chemicznej dywizji^{27/}. W razie silnego skażenia znacznej ilości związków taktycznych /oddziałów/, front i armia uruchamiają odwody wojsk chemicznych w postaci brygad chemicznych.

Do zadań jednostek frontowych i armijnych w zakresie likwidacji skażeń należy przeprowadzenie:

- całkowitych zabiegów na stanowiskach dowodzenia frontu i armii;

- całkowitych zabiegów w jednostkach frontowych i armijnych oraz udzielenie pomocy dywizjom zmechanizowanym i pancernym, które uległy masowemu skażeniu;

- całkowitych zabiegów w obiektach i jednostkach tyłowych;

- zabiegów specjalnych uszkodzonego i ewakuowanego sprzętu bojowego w polowych warsztatach remontowych.

Niezwłocznego przeprowadzenia całkowitych zabiegów wymagają oddziały skażone środkami trującymi, a szczególnie typu "Vx". W oddziałach tych przesuniętych najczęściej do odwodów, przeprowadza się zabiegi sanitarne, specjalne sprzętu oraz zmianę umundurowania, co należy dokonać w jak najkrótszym czasie od chwili skażenia kroplami "Vx"^{28/}.

26/ Zbiór Prac Akademii 1/55/, wyd. ASG 1972 r., str.116.

27/ Płk doc.dr inż. K. Nawrocki, "Problemy ochrony przed skażeniami i wykorzystanie wojsk chemicznych w opracji zaczepnej armii i frontu", wyd. ASG, Warszawa 1972 r., str.30.

28/ Tamże

W przeciwnym wypadku mogą wystąpić masowe resorbcyjne porażenia ludzi.

Zabiegi specjalne wojsk mogą być prowadzone w rejonach ich rozmieszczenia lub wyczekiwania, na drogach manewru z rejonów skażonych do zapasowych i w rejonach zapasowych. Dlatego też planowanie wykorzystania batalionów zabiegów specjalnych frontu /armii/, powinno zapewnić możliwość prowadzenia likwidacji skażeń w związkach taktycznych w każdym rejonie i jednocześnie wykorzystanie ich do zabiegów specjalnych oddzielnych dywizji.

Rejony zabiegów specjalnych osłania się systemem obrony przeciwlotniczej dywizji, armii i frontu od uderzeń lotnictwa nieprzyjaciela, ponieważ w czasie dokonywania zabiegów specjalnych oddziały i związki taktyczne są szczególnie wrażliwe na oddziaływanie z powietrza. Dlatego też akcję zabiegów specjalnych prowadzi się częściami oddziałów nie większych od batalionu. Pozostałe jednostki zachowują zdolność do ruchu i są gotowe do opuszczenia rejonów wyczekiwania w razie wykonania przez nieprzyjaciela uderzeń bronią masowego rażenia.

Przedsięwzięcia ratowniczo-ewakuacyjne wykonywane są w celu udzielenia jak najskuteczniejszej pomocy poszkodowanym, zapobieżenia dalszym skutkom wybuchów jądrowych oraz ratowania ludzi. Do najważniejszych przedsięwzięć ratowniczo-ewakuacyjnych można zaliczyć:

- rozpoznanie rejonów porażenia;
- torowanie dróg, dojście do obiektów zawalonych, gaszenia pożarów;
- poszukiwanie porażonych ludzi, udzielenie pierwszej pomocy i ewakuacja do najbliższych punktów medycznych;
- ewakuacja uszkodzonej techniki i uzbrojenia.

We wszystkich sytuacjach priorytetowym zadaniem jest ratowanie ludzi, a następnie sprzętu.

Prace ratownicze w rejonie porażenia, bez oczekiwania na pomoc z zewnątrz, powinny w miarę możliwości niezwłocznie podejmować ocalałe siły i środki obywateli związku /od-

działu/, stosownie do aktualnej sytuacji bojowej i realnych możliwości. Natychmiastowa wzajemna pomoc najbliższych pododdziałów i skuteczna samopomoc może mieć niekiedy znaczenie decydujące.

W miarę uzyskiwania informacji o uderzeniach bronią jądrową, w rejon /rejony/ porażenia kieruje się wydzielone siły i środki poszczególnych szczebli przystępując do zorganizowanego prowadzenia akcji ratowniczej.

Kolejność prac, wielkość zaangażowanych sił i czas ich pracy zależą od wielu czynników, a między innymi od realnej sytuacji /bojowej/. W każdej jednak sytuacji obowiązuje zasada udzielania porażonym maksymalnej pomocy.

Akcją ratowniczo-ewakuacyjną, prowadzoną w ramach likwidacji skutków uderzeń bronią masowego rażenia, zależnie od wielkości i ogółu warunków, kierują dowódcy i sztaby oddziałów, związków taktycznych, a w warunkach zmasowanego uderzenia i silnego obezwładnienia całego związku taktycznego lub kilku związków taktycznych - dowódca armii a nawet frontu.

Pytania:

1. Wymienić podstawowe przedsięwzięcia z zakresu likwidacji skutków uderzeń bronią masowego rażenia.
2. Krótko scharakteryzować podstawowe zasady likwidacji skutków uderzeń bronią masowego rażenia przez front /armię/.
3. Określić miejsce likwidacji skutków w systemie obrony przed bronią masowego rażenia frontu /armii/.
4. Wyjaśnić wpływ likwidacji skutków uderzeń bronią masowego rażenia nieprzyjaciela na odtworzenie gotowości bojowej wojsk frontu /armii/.
4. Siły i środki wykorzystywane do obrony wojsk frontu /armii/ przed bronią masowego rażenia

Zadania obrony przed bronią masowego rażenia mogą być wykonywane przez przeznaczone do tego celu pododdziały specjalistyczne /np. rozpoznania skażeń/ oraz wydzielone i odpowiednio przygotowane siły i środki ogólnego przeznaczenia wszystkich rodzajów wojsk i służb. Ponadto zadania te w ramach za-

bezpieczenia działań wykonują wszystkie związki i oddziały wojsk frontu /armii/. Na szczeblu frontu /armii/ do wykonywania tych zadań wykorzystuje się przede wszystkim jednostki wojsk chemicznych, inżynieryjnych oraz ewakuacyjno-naprawcze, medyczne i komunikacyjne.

Z wojsk chemicznych frontu w realizacji zadań OPBMR uczestniczą siły i środki brygady chemicznej, batalionu odkażania umundurowania, klucz śmigłowców rozpoznania skażeń, stacje obliczeniowo-analityczne skażeń /SOAS/ SD i KSD frontu, polowe laboratorium chemiczne, polowy skład chemiczny. Ponadto ze składu pułku zabezpieczenia SD - kompania chemiczna, a z batalionu zabezpieczenia KSD - pluton chemiczny.^{29/}

Brygada chemiczna przeznaczona jest do prowadzenia rozpoznania skażeń oraz zabiegów specjalnych. Składa się z batalionu rozpoznania skażeń, trzech batalionów zabiegów specjalnych, batalionu zaopatrzenia i obsługi. Ma 40 zespołów urządzeń do rozpoznania skażeń, 108 samochodowych instalacji rozlewczych, 36 zestawów do zabiegów sanitarnych, 36 urządzeń do dezaktywacji umundurowania, zestawy meteorologiczne, polowe laboratoria chemiczne itp. Podczas przegrupowania długość kolumny marszowej całej brygady wynosi około 40-50 km, zaś tempo marszu 30-35 km/godz. Pododdziały rozpoznania skażeń mogą poruszać się z prędkością 60-70 km/godz.

Możliwości wykonania zadań przez brygadę chemiczną przedstawia załącznik nr 1.

Batalion odkażania umundurowania wyposażony jest w instalacje rozlewcze na samochodach, instalacje do odkażania umundurowania, kąźnie - dezynfektory i inny sprzęt.

Klucz śmigłowców rozpoznania skażeń wyposażony jest w śmigłowce SM-2 lub Mi-2 z aparaturą dozymetryczną. Możliwości powietrznego rozpoznania skażeń przedstawia załącznik nr 2.

29/ płk doc.dr inż. K. Nawrocki, "Problemy ochrony przed skażeniami i wykorzystanie wojsk chemicznych w operacji zaczepnej armii i frontu" wyd. ASG 1972 r., str. 18.

Stacja obliczeniowo-analityczna skażeń jest ośrodkiem zbierania i przekazywania informacji /danych/ o sytuacji skażeń promieniotwórczych i chemicznych w pasie działań frontu. Składa się z wydziału prognozowania skażeń, wydziału analizy i informacji oraz pododdziału łączności i obsługi.

Z wojsk inżynieryjnych do prac związanych z OPBMR w skali frontu używa się siły i środki brygady saperów, 2-3 pułków pontonowych, inżynieryjnego pułku drogowo-mostowego, batalionu budowy mostów, batalionu maszyn inżynieryjnych, batalionu wydobywania i oczyszczania wody, 2-3 batalionów naprawy sprzętu inżynieryjnego^{30/}.

Brygada saperów, składająca się z pięciu batalionów i kilku kompanii o różnym przeznaczeniu, wyposażona jest w maszyny do wykonywania prac ziemnych, maszyny drogowe, dźwigi itp. Może wykonywać prace związane zarówno z odbudową obiektów fortyfikacyjnych, zapór itp., jak i wiele zadań o charakterze ratowniczym, np. torowanie dróg grupom i oddziałom ratowniczo-ewakuacyjnym itp.

Pułki pontonowe mogą odbudowywać frontowe przeprawy mostowe i promowe. Siłami pułku można między innymi zbudować 720 mb mostu pontonowego o nośności 50 ton w ciągu 40-60 minut albo 24 promy w ciągu 10 minut.

Inżynieryjny pułk drogowo-mostowy może wykonywać prace związane z odbudową zniszczonych /uszkodzonych/ odcinków. Jest w stanie odbudowywać i torować trzy drogi z szybkością 5-6 km/godz.

Batalion budowy mostów będzie wykorzystywany do odbudowy /naprawy/ mostów uszkodzonych lub budowy nowych przepraw na kierunkach nie skażonych itp.

Batalion wydobywania i oczyszczania wody może urządzać punkty zaopatrywania w wodę na punktach zabiegów specjalnych, dezaktywować wodę sposobem filtrowania lub destylacji, dostarczać pododdziałom wodę ze źródeł nie skażonych.

30/ Gen.bryg. Cz.Piotrowski "Zabezpieczenie inżynieryjne operacji zaczepnej frontu", wyd.MON, Szefostwo Wojsk Inżynieryjnych, Warszawa 1972 r.

Batalion maszyn inżynieryjnych /jego pododdziały/ może być użyty do dezaktywacji odcinków skażonego terenu /dróg/, torowania przejść w rejonach prowadzenia akcji ratowniczej, wydobywania zaszypanego sprzętu itp.

Możliwości wojsk inżynieryjnych frontu w zakresie likwidacji skutków użycia broni masowego rażenia przedstawiono w załączniku nr 3.

Z jednostek komunikacyjnych frontu można wykorzystać siły i środki wojsk kolejowych, drogowo-eksploatacyjnych, mostowe, a także zmilitaryzowane jednostki odbudowy i naprawy sieci i urządzeń kolejowych.

Zadania z dziedziny OPBMR dla wymienionych sił i środków ujmowane są w planach poszczególnych rodzajów wojsk i służb. Ich wysiłek kieruje się przede wszystkim na zabezpieczenie tych elementów ugrupowania operacyjnego, które wykonują główne zadania.

Jednostki zabezpieczenia medycznego frontu wykorzystuje się do udzielania pomocy medycznej i segregacji porażonych i chorych, ich ewakuacji i leczenia, do przeprowadzenia zabiegów sanitarno-epidemiologicznych oraz wykonania innych zadań z zakresu zabezpieczenia medycznego wojsk.

Front ma batalion przeciwepidemiczny, medyczne bataliony wzmocnienia, oddziały wzmocnienia segregacji, jednostki transportu sanitarnego, polowe szpitale ruchome, bazy szpitalne frontu, oddziały weterynaryjne.

W obronie przed bronią masowego rażenia batalion przeciwepidemiczny wykorzystywany jest do wykonywania przedsięwzięć profilaktycznych, w razie zaś powstania ognisk epidemicznych - izolacyjno-kwarantannowych oraz innych, jak na przykład dezynfekcja, dezynsekcja. W ciągu doby może przeprowadzić dezynfekcję 14 000 kompletów umundurowania oraz wykąpać 20 000 osób.

Siły i środki medycznego batalionu wzmocnienia mogą wchodzić w skład oddziałów ratowniczo-ewakuacyjnych frontu lub być przydzielone poszczególnym armiom albo dywizjom, z zadaniem udzielania pomocy w rejonach masowych strat po uderzeniach jądrowych. W ciągu doby batalion może opracować medycznie do 300 porażonych, łącznie z udzieleniem pomocy chirurgicznej.

Oddziały wzmocnienia segregacji przydziela się medycznym batalionom wzmocnienia w celu przyspieszenia segregacji porażonych, co skraca czas oczekiwania na udzielenie pomocy specjalistycznej.

Jednostki transportu sanitarnego, stanowiące kompanie samochodów sanitarnych i bataliony autobusów sanitarnych, wykorzystywane są do ewakuacji porażonych i rannych do baz szpitalnych frontu^{31/}. Jednorazowa zdolność ewakuacyjna kompanii samochodów sanitarnych, w zależności od jej wyposażenia, wynosi 720 do 1260 porażonych.

Do rejonu porażenia mogą być przybliżone połowe szpitale ruchome. Baza szpitalna przyjmuje porażonych i rannych do leczenia oraz przygotowuje ich do ewakuacji do szpitali na obszarze kraju.

Z sił i środków ewakuacyjno-naprawczych frontu bezpośrednio w rejonie zmasowanego uderzenia mogą być użyte pododdziały batalionu ewakuacji sprzętu.

Mogą one za pomocą ciągników gąsienicowych i samochodowych oraz przyczep niskopodwoziowych wyewakuować w ciągu doby z rejonu porażenia około 80-100 czołgów i 120 pojazdów kołowych na odległość około 5-7 km.

Remont bieżący uszkodzonego sprzętu /po dezaktywacji/ wykonuje się wydzielonymi siłami FBR bezpośrednio na PZUS; częściowo również remont średni sposobem wymiany uszkodzonych zespołów. Pozostały sprzęt ewakuuje się najczęściej do rejonu rozmieszczenia bazy.

31/ Tyły szczebla operacyjnego wojsk operacyjnych. Podręcznik, wyd. ASG, Warszawa, lipiec 1970 r., str. 18.

Jednym z ważniejszych przedsięwzięć związanych z likwidacją skutków uderzeń broni masowego rażenia jest przygotowanie odpowiednich sił i środków ratowniczych. Do prowadzenia akcji ratowniczej organizuje się frontowe oddziały ratowniczo-ewakuacyjne - po jednym na każdą armię i jeden dla jednostek frontowych. W skład oddziału mogą wchodzić siły: do batalionu piechoty, plutonu rozpoznania skażeń, kompanii saperów, kompanii inżynieryjno-drogowej, 1-2 plutonów maszyn ziemnych, batalionu ewakuacji sprzętu, medycznego batalionu wzmocnienia, oddziału wzmocnienia segregacji, kompanii samochodów sanitarnych i inne.

Oddziały ratowniczo-ewakuacyjne przewidywane do działania na korzyść armii pierwszego rzutu powinny być na ogół silniejsze aniżeli dla armii drugiego rzutu i jednostek frontowych.

Siły i środki wyznaczone do oddziału ratunkowo-ewakuacyjnego mogą zależnie od sytuacji być zawczasu wydzielone lub działać - do czasu otrzymania rozkazu /sygnału/ - w składzie macierzystych jednostek.

Niezależnie od specjalnie wyznaczonych i przygotowanych oddziałów ratowniczo-ewakuacyjnych do akcji ratowniczej może sztab frontu skierować również inne siły i środki położone najbliżej rejonu porażenia, a nie zaangażowane w walce. Będą one użyte przede wszystkim do wykonywania prac pomocniczych.

Do prac ratowniczych powinny też być w miarę możliwości i jak najszerszej wykorzystywane siły i środki miejscowe. Nie należy rezygnować z ich wykorzystania nawet w czasie działań na obszarze kraju nieprzyjaciela.

Działaniem całości sił użytych w każdym rejonie porażenia kieruje wydzielony ze sztabu frontu zespół oficerów. Jeśli oddziały ratowniczo-ewakuacyjne frontu przydzielone na czas akcji ratowniczej armiom, wówczas kierowanie akcjami spoczywa w rękach zespołów armijnych.

Do realizacji przedsięwzięć OPBMR w armii można wykorzystać podobne siły i środki, jak na szczeblu frontu. Mniejsze są jednak możliwości niektórych pododdziałów ze względu na różnice w składzie organizacyjnym i wyposażeniu. Można to zobrazić na przykładzie armijnej brygady chemicznej, która ma w swym składzie kompanię rozpoznania skażeń zamiast batalionu. Brygada ma ponadto batalion odkażania umundurowania, które we froncie występuje jako jednostka samodzielna.

Znaczne różnice natomiast występują na szczeblu związku taktycznego i oddziału. Ze względu na niewielkie możliwości oraz brak niektórych pododdziałów specjalistycznych /na przykład odkażania umundurowania, maszyn inżynierskich itp/, potrzebne jest zazwyczaj wzmocnienie /wsparcie/ ze szczebla armii.

Pytania:

1. Scharakteryzować jednostki frontowe i armijne, które mogą być wykorzystane do realizacji przedsięwzięć obrony przed bronią masowego rażenia.
2. Podać możliwości wykonania przedsięwzięć obrony przed bronią masowego rażenia przez wojska chemiczne i inżynierskie frontu.
3. Przedstawić możliwości jednostek medycznych i ewakuacyjno-naprawczych frontu /armii/ w zakresie likwidacji skutków uderzeń bronią masowego rażenia.
4. Omówić zasady organizacji oddziałów ratowniczo-ewakuacyjnych.
5. Właściwości pracy dowódcy i sztabu frontu /armii/ w zakresie obrony przed bronią masowego rażenia

Organizatorem i koordynatorem przedsięwzięć OPBMR jest sztab. Podstawą do organizacji OPBMR jest decyzja dowódcy.

Dowódca /szef sztabu/ frontu /armii/ powinien określić:

- główny wysiłek OPBMR, w aspekcie przestrzeni, czasu, obiektów /elementów ugrupowania operacyjnego wojsk/ i zadań;
- terminy wykonania zasadniczych przedsięwzięć;
- zadania wojsk w zakresie zwalczania BMR npla, a także maskowania;

- skład sił i środków przewidzianych /wydzielonych/ do likwidacji skutków użycia broni masowego rażenia;

- zadania w zakresie rozpoznania i niszczenia min jądrowych i zapór inżynieryjno-chemicznych oraz sposoby działania wojsk w rejonach ustawienia min i zapór;

- sposoby działania wojsk w rejonach skażonych i strefach zniszczeń.

Na podstawie decyzji i wytycznych dowódcy oraz sztabu nadrzędnego, przy współpracy z szefostwami rodzajów wojsk i służb, obronę przed bronią masowego rażenia organizuje sztab frontu /armii/. Podstawowe zadania w tej dziedzinie, a zwłaszcza w zakresie odtwarzania zdolności bojowej związków i oddziałów oraz kierowania likwidacją skutków uderzeń BMR spełnia zarząd /oddział, wydział/ operacyjny oraz szefostwa wojsk inżynieryjnych, chemicznych i służby zdrowia.

Decyzja dowódcy w zakresie obrony przed bronią masowego rażenia znajduje swój wyraz w treści różnych dokumentów.

W planie operacji ujmuje się lub ustala m.in.:

- przewidywane możliwości nieprzyjaciela co do użycia broni masowego rażenia;

- stopień /skalę/ rozśrodkowania wojsk /rejonu zapasowe/;

- skład, rozmieszczenie i zadania jednostek wojsk chemicznych, inżynieryjnych, służby zdrowia, ewakuacyjno-naprawczych, oraz innych sił i środków przewidywanych do prac w ramach usuwania skutków uderzeń BMR;

- ewentualnie skład, rozmieszczenie i zadania ORE /GRE/;

- stan, uzupełnienie, urzutowanie środków ochrony przed skażeniami;

- sygnały powiadamiania i alarmowania.

W planie użycia wojsk chemicznych ujmuje się organizację takich przedsięwzięć, jak: zbieranie i opracowywanie danych o parametrach wybuchów jądrowych i skażeń; powietrzne i naziemne rozpoznanie skażeń; zabiegi specjalne i sanitarne wojsk oraz dkażenie terenu, umundurowania, uzbrojenia i oporzędzenia; zaopatrywanie wojsk w środki ochronne.

W planie inżynieryjnego zabezpieczenia operacji powinna znaleźć odzwierciedlenie organizacja rozpoznania zapór jądrowych i inżynieryjno-chemicznych nieprzyjaciela; inżynieryjnej rozbudowy terenu; udziału wojsk inżynieryjnych w pracach związanych z likwidacją skutków wybuchów jądrowych. Oprócz tego uwzględnia się prognozowanie strat, zniszczeń pożarów i zatonień, wykorzystanie sił i środków do rozpoznania inżynieryjnego rejonów wybuchów jądrowych oraz oczyszczania wody i rozbudowy stanowisk dowodzenia.

W planie maskowania z reguły koncentruje się uwagę na ukryciu i pozorowaniu obiektów opłacalnych dla uderzeń bronią masowego rażenia nieprzyjaciela. W planie zaś zabezpieczenia medycznego ujmuje się całokształt problematyki udziału służby zdrowia w OPBMR, a przede wszystkim pomocy medycznej, ewakuacji, przedsięwzięć przeciwepidemicznych i sanitarnych.

W zarządzeniu o obronie przed bronią masowego rażenia zwykle podaje się:

- wnioski dotyczące przewidywanych skutków użycia przez przeciwnika broni masowego rażenia;
- przedsięwzięcia mające na celu zmniejszenie skutków nieprzyjacielskich uderzeń BMR, zadania, kolejność i czas inżynieryjnej rozbudowy terenu, maskowania oraz rozśrodkowania, zmianę rejonów rozmieszczenia itp;
- zadania wojsk w zakresie odtwarzania zdolności bojowej po zmasowanych uderzeniach BMR;
- sygnały i kolejność powiadamiania wojsk i tyłów o niebezpieczeństwie napadu jądrowego, skażeniach promieniotwórczych, chemicznych i zakażeniach biologicznych;
- kolejność i czas zaopatrywania wojsk w środki ochronne.

Korekta planowanych zadań oraz zadania dodatkowe będą stawiane wojskom w miarę uzyskiwanych informacji o uderzeniach jądrowych. Decyzje dotyczące likwidacji skutków uderzeń jądrowych oraz dalszych działań wojsk będą często podejmowane na podstawie prognoz.

Wnioski z prognozowanej sytuacji po uderzeniach jądrowych opracowuje zarząd /oddział, wydział/ operacyjny we współpracy z szefostwem wojsk chemicznych, wojsk inżynieryjnych i kwatermistrzostwem. Dotyczą one:

- skutków zniszczeń /pożarów, rejonów zatopionych itp/ w rejonach działania wojsk;
- wielkości strat, ich wpływ na stan gotowości bojowej poszczególnych związków i oddziałów;
- zagrożenia wojsk skażeniami promieniotwórczymi lub środkami chemicznymi oraz możliwości i sposób pokonywania stref skażonych;
- stanu i gotowości sił i środków przeznaczonych do likwidacji skutków uderzeń bronią masowego rażenia;
- czasu potrzebnego na zebranie brakujących danych i organizację działań w rejonach uderzeń;
- możliwości prowadzenia i wykonania zadań operacji oraz materiałowo-technicznego i medycznego zabezpieczenia wojsk.

Podobną ocenę przeprowadzają szefostwa rodzajów wojsk i służb.

W propozycjach dla dowódcy szef sztabu i szefowie rodzajów wojsk i służb powinni przedstawić głównie: możliwości kontynuowania dalszych działań, sposoby odtworzenia gotowości bojowej obezwładnionych elementów ugrupowania, sprawności technicznej dróg manewru, dowozu i ewakuacji, systemu zapór inżynieryjnych, obiektów fortyfikacyjnych, przepraw itp., sposób przeprowadzenia akcji ratowniczej oraz wydzielone do tego celu siły i środki, organizację dowodzenia.

Dokładnie sytuację operacyjną w pasie działań frontu po zmasowanych uderzeniach jądrowych nieprzyjaciela można w warunkach przeciętnych ustalić po 12-14 godzinach. Dowódca powinien podejmować decyzje co do natychmiastowego przeciwdziałania nieprzyjacielowi oraz likwidacji w wojskach skutków uderzeń jądrowych nie czekając na zebranie wszystkich danych o faktycznej sytuacji.

Opierając się na pełnej ocenie faktycznych danych z roz-

poznania i meldunkach podwładnych dowódca powinien ustalić:

- ogólny zamiar dalszych działań oraz likwidacji skutków uderzeń bronią masowego rażenia;

- zmiany, jakie muszą być dokonane w ugrupowaniu operacyjnym /bojowym/ wojsk;

- które z podległych jednostek należy wyprowadzić z rejonów porażenia, do jakich rejonów skierować oraz ich dalsze zadania;

- sposób odtwarzania gotowości bojowej obezwładnionych jednostek, dowodzenia i współdziałania;

- rodzaj i zakres prac związanych z odbudową przepraw, odcinków dróg, budowy dróg obejścia rejonów zniszczeń /skażeń/, odbudową zapór, fortyfikacji itp;

- sposób pokonywania stref skażeń promieniotwórczych oraz wykorzystania odwołów;

- które z jednostek i na jaki czas należy pozostawić w porażonych rejonach ze względu na sytuację operacyjną;

- sposób i wielkość odtwarzania zapasów;

- do których rejonów lub porażonych jednostek skierować siły i środki przeznaczone do likwidowania skutków uderzeń BMR i ich zadania;

- czas wykonania zasadniczych przedsięwzięć i sposób kierowania ich realizacją.

Przy ustalaniu zamiaru dalszych działań dowódca powinien uwzględniać, że nieprzyjaciel w każdej sytuacji będzie dążył do wykorzystania skutków uderzeń BMR w celu rozbicia sił frontu /armii/ i uniemożliwienia likwidacji skutków tych uderzeń. Dlatego też na wybranych kierunkach może on rozwinąć natarcie wojskami lądowymi oraz powtórnie wykonać uderzenia raketowo-lotnicze w celu powiększenia skutków poprzednich uderzeń. Mogą być też stosowane desanty powietrzne.

Sytuacja operacyjna i poniesione straty mogą zmusić niekiedy do przejścia na zagrożonych kierunkach do działań obronnych. Jeśli jednak część sił zachowała zdolność bojową i są

szanse uzyskania powodzenia należy dążyć do kontynuowania natarcia. Trzeba bowiem zakładać, że sytuacja po stronie nieprzyjaciela będzie podobna i że działania zaczepne prowadzone nawet niedużymi siłami mogą przynieść pożądane efekty.

Podstawowe przedsięwzięcia w zakresie likwidacji skutków uderzeń BMR ujmuje się w oddzielnym planie, z reguły w formie graficznej na mapie. Plan likwidacji skutków uderzeń BMR opracowuje zarząd /oddział, wydział/ operacyjny we współpracy z oficerami rodzajów wojsk i służb. Przykładowo plan może ujmować: wykonane uderzenia, prognozę strat i zniszczeń, zamiar likwidacji skutków uderzeń; zadania i sposób odtwarzania gotowości bojowej wojsk^{32/}.

W wypadku prowadzenia przez front /armię/ działań konwencjonalnych obowiązuje zasada, że zarówno dowództwa i sztaby, jak i wojska wykonują wszystkie czynności organizacyjno-przygotowawcze z zakresu obrony przed bronią masowego rażenia identyczne jak w warunkach stosowania broni jądrowej.

Pytania:

1. Wyjaśnić rolę sztabu frontu /armii/ w zakresie organizacji obrony przed bronią masowego rażenia.
2. Omówić zasady wypracowania decyzji przez dowódcę frontu /armii/ do obrony przed bronią masowego rażenia.
3. Podać treść decyzji dowódcy do obrony przed bronią masowego rażenia i sposób jej wyrażenia w dokumentach dowodzenia wojskami frontu /armii/.

6. Wnioski końcowe

1. Obronę przed bronią masowego rażenia należy traktować jako jeden z najbardziej istotnych rodzajów zabezpieczenia operacyjnego działań wojsk frontu i armii.
2. W przedsięwzięciach obrony przed bronią masowego rażenia należy widzieć czynnik zwiększający odporność wojsk na ude-

32/ Obszerniej praca dowódcy i sztabu w zakresie obrony przed bronią masowego rażenia jest omówiona w skrypcie "Zadania i zasady działania dowódców i sztabów ogólnowojskowych w zakresie OPBMR", wyd. ASG 1974 r.

zenia bronią jądrową, chemiczną i bakteriologiczną oraz stwarzający warunki do szybkiego odtworzenia gotowości bojowej wojsk po uderzeniach tą bronią.

3. Obronę przed bronią masowego rażenia należy traktować jako złożony kompleks różnorodnych operacyjno-taktycznych, organizacyjnych i technicznych przedsięwzięć realizowanych przez wszystkie szczeble dowodzenia i wszystkie rodzaje wojsk i służb frontu /armii/ w skomplikowanych warunkach taktyczno-operacyjnych.

Trudności występujące podczas realizacji przedsięwzięć obrony przed bronią masowego rażenia - zmuszają do ciągłego doskonalenia sposobów jej organizacji i wykonywania.

4. Obrona przed bronią masowego rażenia wojsk powinna być organizowana we wszystkich rodzajach działań bojowych i na każdym szczeblu dowodzenia. Jest ona zatem powszechnym zjawiskiem w każdej operacji /walce/, w związku z czym jej organizacja nie może stanowić jakiegoś wydzielonego, szczególnie etapu pracy i sztabu, lecz musi stanowić proces ciągły i znajdować swe odbicie we wszystkich przedsięwzięciach związanych z planowaniem, organizacją, i kierowaniem operacją /walką/.
5. Siły, środki i czas przeznaczony na organizację obrony przed bronią masowego rażenia zwykle będą bardzo ograniczone. W tej sytuacji należy w sposób maksymalny wykorzystywać warunki terenowe /ukrycia naturalne, właściwości maskujące terenu, istniejące drogi do manewru wojsk itp/ oraz rzeczywiste działania wojsk /rozśrodkowanie wojsk, okresową zmianę rejonów itp/.

Ponadto niezbędne są wysoce wyspecjalizowane jednostki przeznaczone do wykonywania przedsięwzięć specjalistycznych, a zwłaszcza przedsięwzięć związanych z likwidacją skutków uderzeń bronią jądrową.

6. Szkolenie dowódców i sztabów zarówno ogólnowojskowych, jak i rodzajów wojsk i służb w zakresie organizacji obrony przed bronią masowego rażenia ma olbrzymie znaczenie dla należytego przygotowania dowódców i sztabów do kierowania działaniami bojowymi. Jedynie wówczas gdy zasady obrony przed

bronią masowego rażenia będą właściwie opanowane można liczyć, że cel stawiany przed tą obroną zostanie w pełni osiągnięty.

OPRACOWAŁ:
ST. WYKŁADOWCA KATEDRY SZTUKI
OPERACYJNEJ

płk dr Wacław IZYDOREK

Wykonano w 100 egz.

Egz. nr 1-100 B.Gł.OZS
Wyk. płk Izydorek
Druk. OH, dn. 15.01.75r.
Nr ks. 01436/03557/WW
Kor. T.J.

Załącznik nr 1

Możliwości frontowej brygady chemicznej w zakresie
zabiegów specjalnych

Ilość jednostek	DZ		DPanc		ABROT		Odkazanie terenu /ilość km dróg o szer. 5 m/
	dezaktywacja /godz./	zabiegi sanitarne /godz./	dezaktywacja /godz./	zabiegi sanitarne /godz./	dezaktywacja /godz./	zabiegi sanitarne /godz./	
Jeden bzs	8	11	7	12	1	1,2	9-18
Dwa bzs	4-5	7-8	4	6-7	-	-	18-36
BChem /trzy bzs/	3	5	3	4	-	-	27-54

Możliwości pododdziałów powietrznego rozpoznania skażeń

Ilość i rodzaj środków powietrznego rozpoznania skażeń	Rozpoznanie rejonów uderzeń jądrowych	Rodzaj zadania i ilość obiektów	Rozpoznanie rejonów rozmieszczenia wojsk	Uwagi:
Śmigłowiec rozpoznania skażeń SM-2	3-4	Rozpoznanie dróg 1-2 o łącznej długości do 280 km	1/DZ, DPanc/ w ciągu 1 godz.	Śmigłowiec Mi-2 może w ciągu doby wykonać 2-3 wyloty po 2-25 godz. lotu lub 6-8 wylotów po 20-30 minutach lotu.
Śmigłowiec rozpoznania skażeń Mi-2	4-6	1-2 o łączności długości do 400 km		
Klucz śmigłowców rozpoznania skażeń SM-2	9-18	3-6 przy jednorazowym wylocie o łącznej długości lotu do 840 km / w ciągu doby 2-3 wyloty/		
Klucz śmigłowców rozpoznania skażeń Mi-2	12-18	3-6 o łącznej długości lotu do 1200 km / w ciągu doby 2-3 wyloty/		

Możliwości wojsk inżynieryjnych w zakresie likwidacji skutków użycia broni masowego rażenia

Lp.	Przedsięwzięcia inżynieryjne	DZ	DPanc	Armia /DZ-4 /DPanc-1/	Armia /DPanc-4/	Front
1.	Torowanie dróg na przełaj - długość w km/godz.	220	200	1700	1500	7000
2.	Budowa mostów - niskowodnych mb/godz.	15	15	300	285	1500
	- towarzyszących mb	360	440	2120	2000	6500
3.	Budowa mostów pontonowych:					
	40 t	186	186	2300	2200	2500
	80 t	90	90	1150	2100	4200
4.	Wydobywanie i oczyszczanie wody m ³ /godz.:					
	- ze źródeł otwartych	310	280	2000	1600	7500
	- ze źródeł podziemnych	80	60	500	400	2200

BIBLIOTEKA NAUKOWA ANS
 Archiwum Działu Złotoryw Specjalnych
 Wz swid.

45182